

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLMOUCI

KATEDRA SLAVISTIKY

RUSKÉ, ČESKÉ A ANGLICKÉ ZOONYMNÍ FRAZEOLGISMY

RUSSIAN, CZECH AND ENGLISH ZOONYMICS IDIOMS

РУССКИЕ, ЧЕШСКИЕ И АНГЛИЙСКИЕ ЗООНИМИЧЕСКИЕ
ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ

AUTOR: Kateřina Obořilová

VEDOUCÍ PRÁCE: prof. Ludmila Stěpanova, CSc

2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci, 25. 6. 2014

podpis

Děkuji prof. Ludmile Stěpanové, CSc. za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytla.

podpis

OBSAH

ÚVOD	5
1 TEORETICKÁ ČÁST	6
1.1 Frazeologie	6
1.2 Základní pojmy frazeologie	7
1.3 Znaky frazeologismu	9
1.4 Klasifikace frazeologických jednotek	10
1.4.1 Klasifikace frazeologických jednotek podle typu ekvivalence	10
1.4.2 Klasifikace frazeologických jednotek podle jejich původu	12
1.5 Vztah frazeologie k jiným oborům a disciplínám	13
1.6 Frazeologismy s názvy zvířat	14
2 PRAKTICKÁ ČÁST	19
2.1 Zoonymní frazeologismy	16
2.2 Pes	16
2.3 Kočka	22
2.4 Ptáci	27
2.5 Kůň	33
2.6 Ryba	37
2.7 Koza	41
2.8 Vlk	43
2.9 Krysa, myš	46
2.10 Lev	50
2.11 Prase	52
ZÁVĚR	55
PE3IOME	56
Literatura a prameny	60
Příloha	63
Anotace	70

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se zabýváme srovnáváním ruských, českých a anglických frazeologismů, ve kterých se vyskytují názvy zvířat. Oblast frazeologismů je velice obsáhlá a přesto, že o tomto tématu bylo napsáno již mnoho, zkoumání a analýze se stále věnuje mnoho lingvistů. Frazeologismy nejsou jen zajímavou lingvistickou oblastí, ale vzhledem ke svému původu podávají také obsáhlý a mnohdy nečekaný vhled do kultury a vývoje daného jazyka. Při zkoumání jejich vzniku se můžeme zaměřit na to, ze kterého jazyka se k nám dostaly a v takovém případě rovněž zjišťujeme, které jazyky měly vliv na formování nejen toho či jiného jazyka, ale celé naší země v určitém historickém období. Studium frazeologií se ale zabývají také např. kulturní antropologové a etnologové, kteří její analýzou zjišťují kulturní specifika a vývoj oblasti. Ve svém studiu se tito vědci zaměřují především na zkoumání lidových přísloví, rčení a pranostik.

Cílem této bakalářské práce je srovnávací analýza ruských, českých a anglických frazeologismů s názvy zvířat. Základem pro analýzu je databáze, ve které se nám podařilo shromáždit 156 ruských, 182 českých a 100 anglických frazeologických jednotek. Bakalářská práce má dvě části, teoretickou a praktickou. V první kapitole se budu věnovat vymezení základních pojmů, významu frazeologismů, klasifikaci frazeologie a problematice frazeologické ekvivalence.

Pochopení a správné používání idiomů v cizím jazyce je poměrně obtížné, ale zvládnutí frazeologie nás posune zase o kousek blíže k pochopení nejen tohoto jazyka ale i celé kultury. V praktické části, vzhledem ke srovnávání ruského, anglického a českého jazyka se budu také věnovat tomu, jak moc se od sebe liší frazeologismy v jazycích slovanských a germánských, popřípadě kolik těchto frazeologismů je internacionálních, tedy se stejným významem používaných ve více jazycích. Jelikož se analyzované frazeologismy týkají názvů zvířat, bude také zajímavé sledovat, nakolik se bude v různých jazycích lišit jejich používanost, popřípadě jestli se vyskytují frazeologismy s názvy specifických zvířat dané země.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Frazeologie

Pojem frazeologie

Frazeologie je jedna z lingvistických disciplín zabývající se studiem ustálených slovních spojení, *frazémů* a *idiomů*. Při studiu cizího jazyka činí pochopení a správné používání frazeologismů velké potíže, protože mají zpravidla specifický význam, který z jeho částí nelze jednoduše odvodit. Odráží se v nich nejen jazykové, ale i kulturní a historické vlivy. Základní jednotkou frazeologie je *frazeologismus*, *frazém*, respektive *idiom*.

Vznik a vývoj frazeologie jako vědního oboru

Přestože je frazeologie poměrně mladým vědním oborem, v různých slovnících nebo sbornících se frazeologické obraty vyskytovaly vždy.

Ruská frazeologie a frazeografie

Počátky frazeologie v Rusku jsou spjaty s V. V. Vinogradovem, který tuto oblast podrobně zkoumal a je považován za zakladatele ruské frazeologie. Výsledky své práce publikoval v mnoha statích - *Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины* nebo *Об основных типах фразеологических единиц в русском языке* (1947). Podle Vinogradova lze frazeologismy rozdělit do tří základních druhů, na frazeologické jednotky, srůsty a spojení. Jeho rozdělení je používáno lingvisty dosud. Dalším významným ruským jazykovědcem je N. M. Šanskij, který se mimo jiné věnoval i původům frazeologismů a jejich přenosu z cizích jazyků do ruského - kniha *Фразеология современного русского литературного языка*.

Česká frazeologie a frazeografie

Mezi první česky psané knihy o frazeologii lze zařadit práce Jana Šacha nebo Františka Šebka z druhé poloviny 19. století. Starší jazykověda zužovala frazeologii na paremiologii, tedy na lidová přísloví, pořekadla a pranostiky, předpokládalo se, že tyto jazykové jednotky jsou složkou folklórní a spadají spíše do oblasti etnografické a nikoliv lingvistické. Příslovími se zabýval například Jan Blahoslav ve své *Gramatice české*.

Další rozkvět ve studiu přísloví přišel až v době obrozenců, kdy vzniklo mnoho prací, jmenujme například Josefa Dobrovského a jeho spis *Českých přísloví sbírka* (1804) nebo dílo Františka Josefa Čelakovského *Mudrosloví národu slovanského ve příslovích* z roku 1852.

Hlavní rozvoj frazeologie nastává až v polovině 20. století, kdy například vzniká kniha Jaroslava Zaoralka *Lidová rčení*. Od 80. let začíná soustavný sběr materiálu pro popis celé frazeologie. První ucelený a dosud používaný popis *frazeologie* vytvořil František Čermák v knize *Idiomatika frazeologie češtiny* (1982). Dnešní *frazeologie* už je samostatnou výzkumnou i vědeckou disciplínou.

Anglická frazeologie a frazeografie

Vznik frazeologie je spojován se jménem švýcarského jazykovědce Charlese Ballyho. Frazeologie jako nový obor se záhy rozšířila nejen po západní, ale i po východní Evropě, méně však do Anglie. Nejranějším anglickým dílem zabývajícím se frazeologií je dílo Uriela Weinreicha *Problems in the Analysis of Idioms*. Větší zájem o frazeologii se projevil až ke konci 19. století ve spojení s činností Evropské asociace pro frazeologismy či Europhras. Hlavní myšlenky a ucelený systém se vyskytují u A. P. Cowieho a P. Howartha v díle *Phraseology – A select bibliography*.

1.2 Základní pojmy frazeologie

Frazeologie jako věda je poměrně mladá a přetože se jí věnuje celá řada jazykovědců, nebyla zatím vytvořena jednotná a ucelená terminologie. Ruští jazykovědci používají termíny фразеологическая единица, фразеологический оборот, фразеологическое сочетание nebo фразеологизм. Dále je pak známa klasifikace podle V.V. Vinogradova – tedy srůsty, frazeologické jednotky a spojení.

Frazeologické srůsty jsou absolutně nedělitelná slovní spojení, jejichž význam nelze odvodit ze smyslu jeho částí. Jsou to frazeologismy v úzkém smyslu slova, jejichž původní smysl už vymizel - *собаку съест, показать кузькину мать*.

(Tamtéž: 144)

Frazeologickými jednotkami jsou ty výrazy, které se sémanticky nedělí, nelze jednu část nahradit jiným slovem, ani synonymem. Jejich význam lze vydedukovat z jejich částí, jejich smysl by si měl být schopen každý odvodit, včetně cizince, v jehož

jazyce se tento frazeologismus nevyskytuje – *ставит палки в колёса*. Виноградов 1977: 143)

Frazeologická spojení jsou typem, kde je možné určitá nezávislá slova na rozdíl od frazeologických srůstů zaměňovat, např. obraty *hořet láskou, netrpělivostí, studem*. (Tamtéž: 160)

Podle definice N. M. Šanského фразеологический оборот to je „воспроизводимая в готовом виде языковая единица, состоящая из двух или более ударных компонентов словного характера, фиксированная (т. е. постоянная) по своему значению, составу и структуре.“ (Шанский, 1985:20)

V knize Ruská frazeologie pro Čechy se pojmem *frazeologismus* rozumí „относительно устойчивое, воспроизводимое, экспрессивное сочетание слов, обладающее, как правило, целостным значением“ (Mokienko, Stěpanova, 2008:12)

V českém jazyce existují pro základní jednotky frazeologie tři označení – *frazém*, frazeologická jednotka a frazeologismus. Jelikož nejrozšířenější a nejběžnější pojetí *frazém* jako „ustáleného a reprodukovatelného spojení prvků (zvláště slov), jehož význam je (zčásti nebo zcela) neodvoditelný z významu jeho složek“ (Čermák 2007: 31) je podle Čermáka ne zcela vyhovující pro některé typy frazémů, předkládá nám svou definici, ve které popisuje *idiom* a *frazém* jako „jedinečné spojení minimálně dvou prvků, z nichž některý (popř. žádný) nefunguje stejným způsobem v jiném spojení (resp. více spojení) popř. se vyskytuje pouze ve výrazu jediném (resp. několika málo).“ (Tamtéž)

V anglickém jazyce se pro základní jednotku používá termín *idiom*, je chápán jako „expression larger than a word whose meanings cannot be systematically derived from meanings that the parts have when used independently of each other“, (Huddleston 2002: 257).

Idiomy a *frazémy* můžeme také chápat jako součást jazykových stereotypů. Stereotyp lze pokládat za ustálenou jazykovou jednotku, která navozuje dojem něčeho známého a usnadňuje tvorbu textu. Stereotypy se vyskytují hlavně v institucionalizovaném jazyce, který si zachovává svoji formu a předepsaný charakter, například nejrůznější pravidla slušného chování. Sem mohou patřit různé zdvořilostní

nebo práci formule. Mezi *frazémy* a *idiomy* patří také rčení, přísloví, pořekadla a pranostiky. (Tamtéž: 24)

Nehledě na rozdílnost pojetí se lingvisté shodují na tom, že frazeologismus je ustálené spojení slov. Mohou to být jednotky, které jsou ekvivalentní slovu, ale také jednotky, které vystupují jako celá věta. Frazeologismus je tedy sice tvořen ze samostatných slov, ale je chápán jako celek.

Rozdíl mezi idiomem a frazémem

Idiom i frazém jsou základními jednotkami frazeologie. Jde v podstatě o stejné lingvistické jevy, nahlížené ale ze dvou odlišných úhlů. Pokud daný jev analyzujeme z formálního hlediska, jde o frazém. Při analýze z pohledu významového, sémantického použijeme název idiom. Toto rozdělení není zbytečné, často je nutné si všimnout zvlášť stránky sémantické a zvlášť stránky formální (Tamtéž: 33)

1.3 Znaky frazeologismu

Mezi charakteristiku frazémů patří ustálenost, expresivnost, reprodukovatelnost a celistvost. (Mokienko, Stěpanova 2008: 13). Jiní jazykovědci sem dále přidávají syntaktickou ustrnulost, přítomnost archaismu, nepřeložitelnost a další. (Stěpanova 2004: 8)

Ustálenost vyjadřuje, že ve frazeologismu nelze zaměnit jedno slovo za jiné, třebaže podobného významu, frazeologismus jako celek by přestal dávat smysl. *Mít ostré lokty* nelze zaměnit za *mít ostrá kolena*.

Expresivnost – frazeologismy nezřídka vyjadřují oceňování nebo hodnocení (kladné i záporné) věcí nebo činů, např. *psí počasí*; *dře se jako kůň*. Většina frazeologismů je také používána v nespisovné hovorové řeči. (Čermák 2007: 35)

Reprodukovatelnost je spojena s ustáleností. Frazeologismy si nevymýšlíme, nepřemýšlíme nad jejich složením, z paměti se nám vybavují vcelku, právě tak jak se hodí do dané situace. Přesto však existují výrazy, které opakujeme chybně, na základě frazeologické chyby. Například frazeologismus **vlk v rouše beránčím**, tedy zlý člověk, který skrývá své špatné úmysly pod maskou. Tento biblický obrat, známý prakticky všem

evropským jazykům, pochází z Matoušova evangelia. Přesné znění výroku je toto: „*Střeďte se lživých proroků, kteří k vám přicházejí v rouchu ovčím, ale uvnitř jsou draví vlci.*“ (Mt 7:15)

Spisovatelé a novináři však tento výraz rozvrátili a přetvářejí ho do nových podob – *выволочь волков из овечьей шкуры, она не волчица в овечьей шкуре а овца натягивающая на себя шкуру волка.*

Vidíme tedy, že původní tvary frazeologismů se postupem času rozpadají a na jejich základě vznikají jiné, samostatné tvary, které ovšem sami o sobě frazeologismy nejsou.

(Мокиенко, Степанова 1995: 13)

Celistvost – frazémy mají smysl právě v té podobě, v jaké jsou. Pokud jsou rozloženy na jednotlivé části, svůj smysl ztrácejí. Hlavně pro cizince je tedy poměrně obtížné orientovat se v běžné mluvě, kde se především frazeologismy vyskytují, protože i když rozumí jednotlivým slovům, nerozumí celkovému smyslu věty. Například použití sousloví *studený čumák/studená ryba* nemá vůbec nic společného ani se zdravotním stavem označeného člověka ani s jeho metamorfózou do zvířecí podoby. Jde o ustálené spojení, které vyjadřuje člověka bez humoru, sucharského až nesympatického. Existují však i frazémy, které jsou internacionálně rozšířené a které jsou pochopitelné celosvětově.

1.4 Klasifikace frazeologických jednotek

Frazeologické jednotky lze klasifikovat podle nejrůznějších příznaků. Uvedeme aspoň některé známé klasifikace.

1.4.1 Klasifikace frazeologických jednotek podle typu ekvivalence

Jelikož se praktická část této práce věnuje srovnávání anglických, ruských a českých frazeologismů, bylo pro mne velmi důležité seřadit excerpované frazeologické jednotky podle typu ekvivalence. Podle stupně funkční a sémanticko-stylistické shody lze stanovit následující typy frazeologických ekvivalentů:

- Úplné ekvivalenty
- Částečné ekvivalenty

- Relativní ekvivalenty
- Frazeologické analogy
- Bezekvivalentní frazeologismy

(Мокиенко, Степанова 1995: 26)

Úplné ekvivalenty

Jsou takové frazeologismy, které mají ve dvou nebo více jazycích stejnou strukturu, význam a jsou shodné i funkčně-stylisticky. Sem by patřily například frazeologismy *белая ворона*, česky *bílá vrána*, *как рыба на суше – jako ryba na suchu*.

Částečné ekvivalenty

Frazeologismy, které jsou stejné vnitřní formou, i po stránce sémantické, ale odlišují se jednou ze svých částí – nahrazení komponentu synonymem, odlišná struktura, více či méně komponentů nebo jiné rozdíly vznikající při překladu do cizího jazyka. Například *есть как комарик – jíst jako vrabec*, *глуп как баран – hloupý jako osel*.

Relativní ekvivalenty

V tomto případě jde o frazeologismy, které mají stejnou sémantickou rovinu, ale částečně se liší formou, například ruské *с волками жить – по волчьи выть*, lze do češtiny přeložit jako *kdo chce s vlky žít, musí s nimi výt*, nebo *лучше синица в руках, чем журавль в небе – lepší vrabec v hrsti než holub na střeše*. Frazeologismy jsou mírně odlišné, přesto však vzájemně porovnatelné.

Frazeologické analogy

Mezi frazeologické analogismy patří frazeologismy, které mají zcela odlišnou strukturu, formu, které však mají stejný vnitřní smysl. Do této skupiny by například patřily frazeologismy *всякая птица свое гнездо любит – každá liška svůj ocas chválí*, *разбираться в чём как свинья в апельсинах – rozumět tomu jako koza petrželi*.

Bezekvivalentní frazeologismy

Bezekvivalentní frazeologismy jsou takové výrazy, které jsou tak pevně spojené s historií, kulturou a reáliemi daného jazyka, že pokus převést je do jiného jazyka naprosto zničí jeho smysl. Pro překladatele se právě tyto obraty mohou stát těžkým

oříškem. Už zmíněný ruský frazeologismus *собаку съест* nebo anglický *a fine kettle of fish* patří k těmto bezekvivalentním frazeologismům.

(Мокиенко, Степанова 1995: 27-28)

1.4.2 Klasifikace frazeologických jednotek podle jejich původu

Podle N.M. Šanského lze frazeologismy rozdělit podle jejich původu do čtyř skupin:

- Původní ruské frazeologismy
- Převzaté frazeologismy
- Frazeologické kalky
- Frazeologické polokalky

Původní ruské frazeologismy

„Это такое устойчивое сочетание слов, которое в качестве воспроизводимой языковой единицы или возникло в русском языке, или унаследовано им из более древнего языка-источника.“ (Шанский 1996: 101)

Tuto skupinu pak Šanskij ještě dále dělí na frazeologismy všeslovanské, východoslovanské a ruské.

Ke všeslovanským frazeologickým jednotkám Šanskij řadí ty výrazy, které pocházejí z praslovanštiny, a jsou tedy známé ve všech slovanských jazycích, například rus.: *водить за нос*, čes.: *vodit za nos*, pol.: *wodzić za nos* nebo rus.: *с головы до пят* a čes.: *od hlavy k patě*.

Mezi východoslovanské frazeologismy patří ty, které se vyskytují v ruském, ukrajinském a běloruském jazyce. Například rus.: *под горячую руку*, ukr.: *під горячу руку*, běl.: *над гарачую руку*.

Do poslední a nejbohatší skupiny ruských frazeologismů patří ty, které v jazyce vznikali po osamostatnění ruského jazyka od ukrajinského a běloruského, obsahuje ty frazeologismy, které se (pokud nebyly přejaty) nevyskytují v žádném z východoslovanských jazyků. Například rus.: *душа в пятки ушла*, čes.: *spadlo mi srdce do kalhot*; rus.: *дело в шляпе*, čes.: *ruka v rukávě*.

Převzaté frazeologismy

Do této skupiny řadí Šanskij ty frazeologické jednotky, které ruský jazyk převzal z jiného jazyka a používá ho ve stejném významu, jako je používán v původním jazyce.

Tyto obraty dále dělí na výrazy, které byly do ruského jazyka přejaty za staroslověnštiny, druhou skupinu tvoří ty, které byly přejaty bez překladu ze západoevropských jazyků.

Mezi frazeologismy ze staroslověnštiny patří množství náboženských výrazů – *смертный грех, корень зла, нищие духом*.

K frazeologickým jednotkám přejatým za západoevropských jazyků se počítají například latinské *Alea jacta est, homo homini lupus est* nebo francouzské *infant terrible*.

Frazeologické kalky

Kalky jsou ustálená slovní spojení, která vznikla doslovným přeložením částí cizojazyčného frazeologismu. V ruštině existuje velké množství kalků přeložených z francouzského nebo anglického jazyka. Výraz *железная дорога* vznikla z francouzského *chemin de fer*, ruský *небоскрёб* – ang.: *skyscraper*.

Frazeologické polokalky

Polokalky nejsou na rozdíl od kalků přeloženy z původního jazyka celé – část zůstává v původní podobě. Rus.: *принять резолюцию* pochází z francouzského *prendre une résolution*, zosobnění Spojených států amerických *Uncle Sam* zní v ruštině *дядя Сэм*. (Tamtéž: 100 – 120)

1.5 Vztah frazeologie k jiným oborům a disciplínám

S frazeologismy je možné se setkat v rámci nejrůznějších vědních oborů a disciplín, platí zde pravidlo, že čím je disciplína exaktnější, tím méně frazémů je v ní používáno. V rámci historie nebo etnografie je možné si všimnout jejich dílčího odkazu v samotné frazeologii, v literatuře nebo hudbě se naopak frazeologismy využívají jako svérázné jazykové prostředky, psychologie srovnává souvislosti nebo dokonce paralelnost jevů studovaných disciplínou a frazeologií. (Čermák 2007: 15)

Historie a její události nebo postavy vstupují do frazeologie běžně, je to jeden z jejich velkých zdrojů – *dopadnout jako sedláci u Chlumce, potěmkinovské vesnice*. Významný je i podíl etnografie, zvláště v souvislosti se starými zvyky nebo tradicemi – *vzít si někoho na paškál* (*paschalis* – velikonoční svíce), *dát na modlení, oko za oko*. (Tamtéž: 16)

V literatuře je oblíbené používání frazémů především metafor a obrazných pojmenování k pojmenování děl, románů, dramát. Známé jsou hry Voskovce a Wericha *Rub a líc*, *Pěst na oko*. Literaturu lze také označit jako zdroj nových frazeologismů, například Cervantesův *Don Quijote*. V hudbě nejsou tyto tendence tak zřejmé, ale i zde je možná nalézt několik příkladů, například operu W. A. Mozarta *Don Juan* a z ní vzniklý frazém *donchuán*. (Tamtéž: 16)

Antické a biblické motivy byly hojně využívány v malířství – je mnoho děl, které znázorňují *návrat ztraceného syna*, *babylonskou věž*. Originální český počet lze spatřovat také v Ladově posmrtně vydané *Ilustrované frazeologii* (1971). Frazémy jsou inspirací například také v karikatuře. (Tamtéž: 16)

Psychologie používá frazeologismy jako výrazy, ve kterých exaktní jazyk co do výstižnosti značně pokulhává. Co se týká oblasti psychických a paměťových procesů jsou to například výrazy *střílet od boku*, *lovit v paměti*, povahové vlastnosti popisují *neublížil by ani mouše*, *nechat na sobě dříví štípat*, v oblasti citů a pocitů jsou to například *závidět nos mezi očima*, *nesl by jí modré z nebe*.

1.6 Frazeologismy s názvy zvířat

Frazeologismy jsou velmi obsáhlou složkou jakéhokoliv jazyka a frazeologismy, ve kterých se vyskytují názvy zvířat, jsou jeho velkou částí. Se zvířaty, ať divokými nebo domestikovanými, se člověk stětal už v dávné minulosti a zkušenosti z pozorování jejich života i jejich chování dalo podnět k vytváření frazeologismů a nejrůznějších rčení i pranostik, která vznikala na základě chování zvířat v určitém ročním období.

Pro praktickou část bakalářské práce budou excerpované frazeologismy rozdělené podle toho, k jakému zvířeti se vztahují. Srovnávacím jazykem jsem zvolila český jazyk, a to i při výskytu frazeologismů, kdy nebudou názvy zvířat ve frazeologismech všech tří jazyků stejné.

Hledání dostatečného počtu animalistických frazeologických jednotek, které by si odpovídali ve všech třech jazycích, byla práce poměrně náročná a v mnoha případech se odpovídající ekvivalenty dokonce nepodařilo nalézt vůbec.

V excerpovaných jednotkách, vypsáných nejen z frazeologických ale i překladových slovníků se vyskytují zvířata domácí a divoká. Zvláštními typy pak jsou případy

exotických zvířat, která v našich krajích nejsou přirozeně k vidění (krokodýl, slon, velbloud, opice), ale frazeologismy, ve kterých se vyskytují, v českém jazyce zdomácněly.

Pro příklady významů slov v anglickém jazyce byl použit internetový online slovník *The Free Dictionary*, pro významy v ruském jazyce to byl *Толковый словарь русского языка* a pro český jazyk *Slovník spisovného jazyka českého*, dostupný také online.

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Zoonymní frazeologismy

V praktické části se zabývám srovnáváním frazeologismů tří různých jazyků. Nejprve je třeba určit samotné pojmenování zvířete. Ve všech třech jazycích docházelo postupem času k přenesení významu původního zoologického označení. Pro významy slov v jednotlivých jazycích byly použity výkladové slovníky, pro ruský jazyk je to Толковый словарь русского языка na adrese www.vedu.ru, pro anglický jazyk to byl Collins English Dictionary dostupný on-line na adrese thefreedictionary.com, a pro český jazyk Slovník spisovného jazyka českého, zpracovaný ústavem pro jazyk český - ssjc.ujc.cas.cz

Samotné frazeologismy jsou rozděleny do skupin na základě jejich zoologického komponentu, do jedné skupiny jsou zařazeny samci, samice i mláďata – *kocour, kočka* i *kotě*. Následně jsou frazeologické jednotky roztříděny do podskupin podle míry jejich vzájemné ekvivalence. Pokud se mezi excerpovanými jednotkami vyskytla skupina s malým počtem zástupců, vytvořila jsem skupinu na základě jejich podobnosti nebo příbuznosti – *hmyz, ptáci*.

Po rozdělení frazeologismů jsem se zabývala jejich obsahem a snažila jsem se nalézt jejich společné prvky, u některých například převažuje negativní hodnocení, jiné se zaměřují na vzhled či chování člověka.

Nejzajímavější skupinou v takovémto rozdělení bude pravděpodobně skupina frazeologických analogů a bezekvivalentních frazeologismů. Těmito dvěma skupinami bych se ráda zabývala podrobněji, pokusila se vysvětlit jejich původ případně popsat jiné zajímavosti, které jsou s nimi spojené.

2.2 PES

Významy slova *pes* v jednotlivých jazycích

Pes je jedním z nejoblíbenějších a nejmilovanějších domácích zvířat na celém světě, Českou republiku, Velkou Británii, Ameriku ani Ruskou federaci nevyjímaje. V různých jazycích má však i jiné významy, které vyplývají z historického a kulturního vývoje země i jazyka.

Ruský jazyk:

1. Домашнее животное сем. псовых
2. Название хищных млекопитающих сем. псовых
3. О злом, грубом человеке
4. Знаток, ловкий в каком-нибудь деле человек

Český jazyk:

1. šelma chovaná odpradávná jako pomocník člověka při lovu, k hlídání ap., pes domácí
2. samec psovitě šelmy vůbec
3. bezohledný, krutý člověk
4. nadávka, dř. zvl. příslušníkům jiného náboženství, národa apod.
5. bezvýznamná, krátká role; čokl (div. slang)

Anglický jazyk:

1. A domesticated carnivorous mammal (*Canis familiaris*) related to the foxes and wolves and raised in a wide variety of breeds.
2. informal term for a man
3. a man or boy regarded as unpleasant, contemptible, or wretched
4. an unattractive or boring girl or woman
5. something worthless or of extremely poor quality
6. a hinged catch that fits into a notch of a ratchet to move a wheel forward or prevent it from moving backward

Stejné významy v ruském, českém a anglickém jazyce

Ve všech třech jazycích je prvotním významem slova *pes* jeho význam zoologický, tedy označení šelmy z čeledi psovitých a jí podobné druhy. Stejně se ve všech třech jazycích používá pro označení zlého, hrubého nebo krutého člověka.

Další významy

V ruském jazyce se tímto slovem označuje také šikovný nebo nadaný člověk, což nepochybně souvisí s frazeologismem *собаку съест на чём-либо*.

V českém jazyce se lze v literatuře setkat s nadávkou pohanský nebo kacířský *pes*. V divadelním prostředí se slovem *čokl* označuje malá role.

V anglickém jazyce lze tímto slovem také neformálně označit muže a nepřitažlivou nebo nudnou dívku či ženu. Používá se také pro zboží nevalné kvality a pro součástku, která zabraňuje ozubenému kolu ve zpětném pohybu – západku.

Komponent *pes* ve frazeologismech

Při excerpci frazeologismů s komponentem *pes* bylo nalezeno 14 ruských, 17 českých a 8 anglických ekvivalentů.

Úplné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Собачья жизнь	Psí život	Dog's life
---------------	-----------	------------

Úplné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Собачья погода	Psí počasí
Побитый пёс	Spráskaný pes

Úplné ekvivalenty v českém a anglickém jazyce

Věrný pes	Loyal dog
-----------	-----------

Úplné ekvivalenty si plně odpovídají jak po stránce významové, tak po stránce stylistické. Ve výše uvedených případech se frazeologismy skládají pouze ze dvou slov – přídavného a podstatného jména. Přes rozdíly gramatických pravidel všech tří jazyků jsou si všechny uvedené frazeologismy plně ekvivalentní.

Částečné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Жить как кошка с собакой	Rvou se jako psi a kočky	Fight like cats and dogs
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Mezi ekvivalenty tohoto frazeologismu jsou odlišnosti pouze drobné – v ruském frazeologismu je pro zvířata použito jednotné číslo, v českém a anglickém jsou to čísla množná, zároveň je přehozený pořádek slov ve větě – *кошка с собакой* a *cats and dogs* proti *psi a kočky*. Dalším rozdílem je použití slovesa, v ruském. *жить*, v českém a anglickém *rvát se*, respektive *fight*.

Старую собаку новым трюкам не научишь	Starého psa novým kouskům nenaučíš	You can't teach an old dog new tricks
---------------------------------------	------------------------------------	---------------------------------------

Mezi ruským a českým frazeologismem je rozdíl v gramatickém rodu, zatímco v českém jazyce je *pes* rodu mužského – *starý pes*, v ruském jazyce je *собака* rodu ženského – *старая собака*. Českému *pes* odpovídají v ruštině dvě slova – *собака* a *пес*, z tohoto důvodu zařazujeme frazeologismus do částečných ekvivalentů

Anglický frazeologismus má v souladu se svými gramatickými pravidly odlišný pořádek slov ve větě, navíc se zde vyskytuje osobní zájmeno *you*, které je v českém i ruském fraz. vynecháno.

V ruském a anglickém frazeologismu je také shodně použit výraz *трюки* respektive *tricks* (množné číslo), který do obou jazyků pravděpodobně přišel ze staré francouzštiny.

Устать как бобик	Unavený jako pes	Dog-tired
------------------	------------------	-----------

Rozdíly v ekvivalentech jsou dány použitím odlišných slovních druhů, v ruském jazyce je frazeologismus tvořen slovesem, přirovnávací spojkou a podstatným jménem, český frazeologismus nahradil sloveso přídavným jménem. V anglickém jazyce je dokonce srovnávací spojka vynechána a sloveso je přesunuto za podstatné jméno. Ruský neutrální výraz pro *psa* je zde nahrazen emocionálně zabarveným označením *бобик*.

Částečné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Сдохнуть как бездомная собака	Chcípnout jako opuštěný pes
-------------------------------	-----------------------------

Rozdílem je jako v jednom z předchozích frazeologismů odlišnost gramatického rodu podstatného jména *собака, pes* v ruském a českém jazyce.

Вот где собака зарыта	V tom je zakopaný pes
-----------------------	-----------------------

Ruský frazeologismus je tvořen trpným rodem, český činným, kromě toho se frazeologismus liší také pořádkem slov ve větě.

Как пёс бездомный	Opuštěný jako pes
-------------------	-------------------

Jiný pořádek slov ve frazeologismech, srovnávací spojka, podstatné jméno a přídavné jméno v ruském jazyce a přídavné jméno, srovnávací spojka a podstatné jméno v českém.

Предан как собака	Věrný pes
-------------------	-----------

Jedinou odlišností mezi těmito frazeologismy je použití srovnávací spojky *как* v ruském jazyce.

Relativní ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Собачий холод	Zima jako v psinci	Beastly cold
---------------	--------------------	--------------

V tomto případě jsou si anglický a ruský frazeologismus bližší, jsou tvořeny pouze přídavným a podstatným jménem. Přídavná jména *собачий* a *beastly* však nemají stejný význam.

Český frazeologismus má jinou strukturu, používá přirovnání, které však nesouvisí s žádnou psí vlastností ani charakteristikou, psinec je kryté místo, kde jsou drženy psí smečky například přes noc.

Relativní ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Дрожать как заячий хвост	Třást se jako ratlík
--------------------------	----------------------

Další z frazeologismů, které se liší použitým podstatným jménem, v českém - *ratlík*, tedy malá psí rasa, v ruském jazyce *заячий хвост*.

Relativní ekvivalenty v českém a anglickém jazyce

Cítit se pod psa	As sick as dog
------------------	----------------

Rozdíl mezi českým a anglickým frazeologismem je nejen stylistický, ale je zde i rozšíření ve významu. Zatímco v anglickém jazyce lze toto označení použít pro člověka, který je velmi nemocný a necítí se dobře, v českém pojetí je tento význam rozšířen nejen na nemoc, ale i vyčerpání, únavu nebo psychickou zátěž. S tím souvisí i rozdíl v použitých slovesech *cítit se* a *be sick* – *být nemocný*. Anglický fraz. na rozdíl od českého používá přirovnání, v češtině není použita srovnávací spojka *jako*, ale výraz je ještě zesílen předložkou *pod* - cítím se tedy ještě hůř než pes.

Мухи дохнут от скуки	Chcípnul tu pes
----------------------	-----------------

Další z frazeologismů, které by pravděpodobně byly srozumitelné cizinci i přesto, že v češtině a ruštině dochází k záměně podstaného jména, kterého se týkají a čísla. Zatímco český fraz. se týká *psa* (jednotné číslo), ruský *мыш* (množné číslo). V obou jazycích se však vyskytuje emocionálně zabarvená hovorová slovesa *дохнуть*, *chcípnout*.

Nervózní jako pes	Nervous as a cat
-------------------	------------------

Po gramatické stránce si ekvivalenty odpovídají, rozdíl je pouze v podstatném jménu, ke kterému se vztahuje srovnání – *pes* proti anglickému *cat*.

Frazeologismy s jinou vnitřní formou

Собаку съесть	Mít něco v malíčku
---------------	--------------------

Úplně jinou vnitřní formu má ekvivalent ruského zoonymního frazeologismu, takový příklad byl při excerpce nalezen pouze jeden.

Je zajímavé, že u zvířete, které si člověk tolik oblíbil a které je domácím mazlíčkem, v nemnoha případech i členem rodiny, existuje tak málo frazeologismů, které by oceňovali jeho kladné stránky. Tyto frazeologismy jsou nějakým způsobem spojeny s nepohodou a nepřízní osudu. Za zmínku také stojí, že jsem nenašla žádný frazeologismus, ve kterém by se vyskytovalo opačné pohlaví – fena. I když samotný výraz v angličtině *bitch* se stal vulgárním označením pro obscénní a nemravnou ženu nebo dívku.

Mezi frazeologismy, ke kterým nelze v cizích jazycích nalézt odpovídající ekvivalent patří ruské *собаку съесть*. Původ tohoto výroku nelze přesně určit, nicméně v Rusku je stále oblíbený i používán. Existuje divadelní představení Jevgenije Griškovce s názvem Jak jsem snědl psa - Как я съел собаку, v tomto představení má však výraz svůj doslovný smysl, jde opravdu o sněženého psa.

Frazeologismů týkajících se *psa*, je možné ve všech jazycích najít velké množství a jejich struktura i významy jsou velmi podobné, nejčastěji jde o konstrukce s přirovnáním. V obrazech vybraných pro tuto práci jsem sice našla více ekvivalentů mezi ruským a českým jazykem, anglický však zaostával jen o málo. Obliba přirovnání s komponentem *pes* je velká, nehledě na to, že většinou jsou to obraty negativně hodnotící.

2.3 KOČKA

Významy slova *kočka* v jednotlivých jazycích

Ruský jazyk:

1. Хищное млекопитающее сем. кошачьих
2. Домашний вид такого животного, а также мех его
3. Самка домашнего кота
4. Род железных шипов (или иных приспособлений), надеваемых на обувь для лазанья на столбы, по отвесным склонам
5. Небольшой якорь
6. Ременная плеть с несколькими хвостами

Český jazyk:

1. malá kočkovitá šelma, chovaná v domácnostech, na venkově zvl. pro hubení myší; kočka domácí; každá kočkovitá šelma vůbec
2. malá n. středně velká šelma s hustým kožichem
3. falešný, úlisný člověk
4. atraktivní žena, dívka
5. kožišina na límci, kolem krku n. ramen
6. kocovina
7. velký trs ostříc vystupující z rašeliniště
8. druh důtek
9. kočičky - větvičky vrby jívy s částečně rozvitými pupeny – květy

Anglický jazyk:

1. A small carnivorous mammal (*Felis catus* or *F. domesticus*) domesticated since early times as a catcher of rats and mice and as a pet and existing in several distinctive breeds and varieties
2. A woman who is regarded as spiteful
3. A person, especially a man
4. A player or devotee of jazz music
5. A cat-o'-nine-tails
6. A catfish
7. A cathead

8. A device for raising an anchor to the cathead
9. A catboat
10. A catamaran

Stejné významy v ruském, českém a anglickém jazyce

Ve všech třech jazycích je stejný význam zoologický, tedy kočka jako šelma čeledi kočkovitých, jakýkoliv druh kočky jako domácího mazlíčka nebo venkovského lovce myši (několik frazeologismů se týká vztahů mezi kočkami a myšmi), ale také kočičí kožešina. Další význam stejný ve všech jazycích je však od zoologie vzdálen, jedná se o zvláštní druh biče s devíti prameny, tzv. „ocasy“.

Další významy

V ruském jazyce se tímto slovem označuje malou kotvu a také kovové hřeby používané při horolezectví nebo při pohybu v ledovém nebo sněhovém terénu. V češtině se pro tato stoupací železa používá termín *mačky*, ze slovenského *mačka* neboli *kočka*.

V českém jazyce je zajímavá situace, která se týká významu přeneseného na člověka. Slovem *kočka* lze totiž jak pochválit, tak pomluvit. Lze ji použít buď k ohodnocení přitažlivé dívky či ženy, ale používá se také jako označení úlisného, falešného člověka. Další význam souvisí pravděpodobně se zkrácením slova *kocovina*. A na rozdíl od dvou dalších jazyků, má čeština pro slovo *kočka* také význam botanický, jednak se tímto slovem označuje trs ostříc na blatech a také symbol jara a Velikonoc – větvičky vrby jívy s částečně rozvitými pupeny.

V anglickém jazyce je použití slova *kočka* ve významu přeneseném na člověka opačné než v češtině, zatímco u nás se tak označuje dívka přitažlivá, v Anglii škodolibá a zlomyslná. Neformálně lze tímto slovem označit muže a hráče nebo fanouška jazzu. V polovině výrazů se slovo *kočka* vyskytuje ve složeninách spojených s mořem nebo námořnictvím. Označuje plachetnici, katamarán, část kotevního upevnění a jejího zařízení. Další slovo *catfish* nás opět vrací do zoologie, označuje sumce.

Na rozdíl od psa, slovo *kočka* má ve všech třech jazycích velké množství významů, které jsou ale pro jednotlivé jazyky více diferencované. V českém jazyce se vyskytují botanické významy, v anglickém je mnoho významů spojených s vodou a lodmi.

Komponent *kočka* ve frazeologismech

Při excerpci frazeologismů s komponentem *kočka* bylo nalezeno 10 ruských, 12 českých a 9 anglických ekvivalentů.

Úplné ekvivalenty ve všech třech jazycích se v našem materiálu nevyskytly.

Úplné ekvivalenty v českém a anglickém jazyce

Kočka mezi holuby	Cat among the pigeons
-------------------	-----------------------

Jediný úplný ekvivalent byl nalezen pouze mezi českým a anglickým jazykem, stavba výrazu je stejná, tak jako použité tvary slov.

Částečné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Чёрная кошка дорогу перебежала	Černá kočka přeběhla přes cestu	Black cat runs across the road
--------------------------------	---------------------------------	--------------------------------

Drobné rozdíly mezi uvedenými ekvivalenty nejsou jen po stránce gramatické, ale také významové. Zatímco v České republice, Rusku a USA je toto chování předzvěstí neštěstí, v Anglii je tomu naopak a například v Německu ještě záleží na tom, z jaké strany *kočka* přichází. Jestliže zprava doleva, je to špatné znamení, opačný směr značí úspěšný den. (<http://www.bbc.co.uk>) Z gramatické stránky se ekvivalenty liší slovesy a vyjádřením pohybu přes cestu. V českém a ruském jazyce je to s pomocí jednoho slovesa – *přeběhnout*, *перебежать* v angličtině to vyjadřují slova dvě – *runs across*. Ruský ekvivalent má také podstatné jméno postavené před slovesem.

Ночью все кошки серы	Potmě je každá kočka černá	All cats are grey at night
----------------------	----------------------------	----------------------------

Ekvivalenty jsou si velmi podobné, ale lze zde najít rozdíly v čísle podstatného jména, v českém jazyce je to jednotné číslo *kočka*, v ruském a anglickém jazyce množné *кошки*, respektive *cats*. V ruském a anglickém jazyce je také shodný barvy koček v noci – *серы/grey*, v českém ekvivalentu jsou černé. A opět v anglickém jazyce je odlišný slovosled, příslovečné určení času je až na konci výrazu, na rozdíl od slovanských jazyků.

Игра в кошки-мышки	Hra kočky s myší	Play cat and mouse
--------------------	------------------	--------------------

Odlišnosti vychází z rozdílných vazeb, v ruském jazyce je gramaticky správný tvar s předložkou *в*, zvířata jsou zde v množném čísle, oddělená pomlčkou. V českém

jazyce je použita vazba hra *koho s čím* a v anglickém výrazu hra *na koho*. V českém i anglickém jazyce jsou kočka i myš v jednotném čísle.

Облизываться как кот на сметану	Olizovat se jako mlsný kocour
---------------------------------	-------------------------------

V obou případech je stejně použito zvrtné sloveso a srovnávací spojka. V českém frazeologismu je pak použito přídavné jméno a podstatné jméno kocour. V ruském je použita odlišná vazba *облизываться на что*.

Relativní ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Без кота мышам раздолье	Když kočky nejsou doma, myši mají pré	When the cat is away, the mice will play
-------------------------	---------------------------------------	--

Situaci, kdy pán domu není přítomen a je tedy dovoleno dělat věci, které jsou obvykle zakázané, lze v každém jazyce popsat podobným frazeologismem s využitím stejných komponentů. Jsou tu však poměrně značné rozdíly ve struktuře. Ruský ekvivalent je nejkratší a nevyskytují se v něm slovesa. Anglický a český ekvivalent se skládají ze dvou částí, první část by se dala nazvat příčinou, druhá následkem. Zajímavá je situace u českého slova *pré*, podle knihy Jaroslava Zaorálka *Lidová rčení* to znamená „*míti volnost, mít se dobře*“, samotné slovo se do češtiny dostalo pravděpodobně z německého výrazu *das Prä*, který znamenal „*mít přednost*“.

Relativní ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Кошачий концерт	Jako když tahá kočku za ocas
-----------------	------------------------------

Frazeologismy, které vyjadřují nepříjemný zvuk – většinou ve spojení s nějakým hudebním nástrojem, jsem našla pouze v ruském a českém jazyce. Vyznačují se naprosto odlišnou strukturou, ruský je tvořen pouhými dvěma slovy, zatímco český využívá přirovnání a popisu toho, co je s kočkou prováděno.

Слепой как крот	Slepý jako kotě
-----------------	-----------------

Odlišnost je pouze v jediném komponentu, v českém jazyce *kotě*, v ruském *крот*.

Писать как курица лапой	Škrábat jako kocour
-------------------------	---------------------

Tento frazeologismus se používá pro člověka, který nečitelně nebo neúhledně píše, u nás se říká, že *škrábe jako kocour*, v ruském ekvivalentu se vyskytuje jiné zvíře – *курица*, také použité sloveso je jiné.

Frazeologické analogy

Нужен как рыбе зонтик	Je to pro kočku
-----------------------	-----------------

Krásný ruský výraz - *нужен как рыбе зонтик* pro označení naprosto zbytečné nebo nepoužitelné věci má sice v českém jazyce svůj analogický ekvivalent, ten však postrádá kouzlo toho ruského. Není však bez zajímavosti, že v časopisu Naše řeč z roku 1934 je toto slovo řazeno mezi vulgarismy (<http://nase-rec.ujc.cas.cz>). Postupným jazykovým vývojem však výraz toto negativní hodnocení ztratil a v současné době se samotný výraz už tolik nepoužívá, častější je výraz *je to k ničemu, je to na nic*.

Дождь как из ведра	Leje jako z konve	Rain cats and dogs
--------------------	-------------------	--------------------

Pro silný vytrvalý déšť, mají český a ruský jazyk podobné přirovnání, v obou přší z podobné nádoby, český frazeologismus je ještě zasílený slovesem *leje*, které samo o osbě vyvolává představu opravdu vydatné průtrže. Při hledání původu anglického výrazu *rain cats and dogs* jsem našla velké množství různých teorií, od možné příbuznosti s francouzským výrazem *catadoupe* – vodopád, přes možnost, že při silných lijácích pluly mrtvolky toulavých psů a koček po hladině londýnské Temže a vzbuzovaly dojem, že do řeky spadly z nebe. Žádná z těchto teorií však není potvrzena. (<http://www.phrases.org.uk>)

Bezekvivalentní frazeologismy

Smiling like a Cheshire cat	Směje se jak prasklej cvek
Has the cat got your tongue?	Neumíš mluvit?
Conceited as a barber's cat	

Výraz *has the cat got your tongue* můžeme sice do češtiny přeložit jako *copak neumíš mluvit?*, frazeologický ekvivalent však čeština nenabízí, stejně jako v případě

conceited as a barber's cat – což by se dalo do českého jazyka přeložit jako *marnivý jako holičova kočka*. Původní význam těchto anglických výrazů už možná neznají ani Britové.

Mezi frazeologismy se vyskytoval pouze jeden úplný ekvivalent a to mezi českým a anglickým jazykem, jinak se ekvivalenty od sebe více či méně liší, ať použitými komponenty nebo stavbou výrazu. V anglickém jazyce se také vyskytuje největší počet bezekvivalentních frazeologismů. S *kočkou* jsou tradičně spojovány *myši* a *psi*, tento vztah se promítl i do frazeologismů, v naší práci jsme našly čtyři ekvivalenty, ve kterých tato zvířata po boku *kočky* objevují. V anglickém jazyce existují také tři frazeologismy, které nemají ekvivalenty.

2.4 PTÁCI

Komponent ptáci ve frazeologismech

Při excerpci frazeologismů s komponentem *pták* bylo nalezeno 27 ruských, 33 českých a 18 anglických ekvivalentů.

Úplné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Белая ворона	Bílá vrána	White crow
Гадкий утёнок	Ošklivé káčátko	Ugly duckling
Важный как павлин	Pyšný jako páv	Proud as a peacock
Мудрый как сова	Moudrý jako sova	Wise as an owl
Лебединая песня	Labutí píseň	Swan song

Úplné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Первая ласточка	První vlaštovka
Красный как индюк	Rudý jako krocan
Одна ласточка весны не делает	Jedna vlaštovka jaro nedělá
Газетная утка	Novinářská kachna
Миловаться как голубки	Cukrovat jako hrdličky

Úplně ekvivalenty v českém a anglickém jazyce

Noční sova	Night owl
------------	-----------

Úplných zoonymních frazeologismů, týkajících se ptáků bylo nalezeno poměrně velké množství, některé odkazují na jejich vzhled *гадкий утёнок, красный как индюк* jiné na jejich specifické chování *миловаться как голубки, swan song*. Většina ekvivalentů je složena ze dvou tří slov a jsou tvořeny přídavným a podstatným jménem, a v některých případech srovnávací spojkou.

Jedna vlaštovka jaro nedělá	One swallow does not make a spring
-----------------------------	------------------------------------

Všechna slova ekvivalentů si odpovídají, odlišný je pouze pořádek slov ve výrazu. Je to způsobeno odlišnými gramatickými pravidly anglického jazyka.

Částečné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

С ВЫСОТЫ ПТИЧЬЕГО ПОЛЕТА	Ptačí pohled	Bird's-eye view
--------------------------	--------------	-----------------

Pro výraz, který označuje záběry nebo pohledy snímané z velké výšky směrem dolů, se používá spojení s ptáky, každý ekvivalent má však vlastní strukturu. V českém jazyce se používá jednoduchý výraz *ptačí pohled* – tedy takový výhled jaký mají ptáci. Podobně tuto skutečnost vyjadřuje anglický ekvivalent, je však rozšířen o slovo *eye* – tedy něco jako pohled ptačího oka. Ruský jazyk vyjadřuje tuto skutečnost poněkud poetičtěji – pohled z výšky, kde létají ptáci.

Ворон ворону глаз не выключает	Vrána vráně oči nevyklove	A raven will not peck another raven's eye
--------------------------------	---------------------------	---

Ekvivalenty ve slovanských jazycích jsou si velmi podobné, mají stejný slovosled, ale zatímco český frazeologismus se týká *vrán*, ten ruský *havranů*, tak jako anglický. Ruský a anglický frazeologismus se shodují také v použitém tvaru slova oko – ve výrazu je v jednotném čísle, český v množném. Anglický ekvivalent má ve shodě s gramatikou odlišnou stavbu a tedy i sled slov.

Есть как воробышек	Jíst jako vrabec	Eat like a bird
--------------------	------------------	-----------------

Tyto ekvivalenty se liší pouze subjektem, kterého se týkají, v anglickém je to souhrnné slovo *bird*, v českém konkrétní ptačí druh *vrabec* a v ruském dokonce

zdrobnělina *воробышек*. Je tak označován člověk nebo častěji dítě, které toho mnoho nesní.

Ложиться с курами	Chodit spát se slepicemi	Go to bed with the chickens
-------------------	--------------------------	-----------------------------

V každém ekvivalentu je použito odlišné sloveso nebo slovesná vazba, jinak se týkají stejného ptačího druhu – *slepice*.

Částečné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Куриные мозги	Slepičí mozeček
---------------	-----------------

Tento frazeologismus odkazuje na velice malou mozkovou kapacitu ptáků, konkrétně slepice se stala takřka synonymem pro hloupého člověka, respektive hloupou ženu. Ruský ekvivalent je na rozdíl od českého v množném čísle, v češtině je také použito deminitivum.

Как мокрая курица	Vypadat jako zmoklá slepice
-------------------	-----------------------------

Další z frazeologismů spojených většinou se ženami, vzhled mokré slepice je spíše úsměvný než vyložené ošklivý, ale protože samotné slovo slepice má negativní nádech, má tento frazeologismus hanlivé zabarvení.

Идти гуськом	Jít husím pochodem
--------------	--------------------

České vyjádření *husím pochodem*, tedy tak jako housata za matkou, v zástupu je v ruském ekvivalentu nahrazeno jednoslovným výrazem.

Relativní ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Набрасываться как вороны на падаль	Slétat se jako supi na mršinu
------------------------------------	-------------------------------

Výrazy s podobným významem budou uvedeny ještě v jedné z dalších kapitol týkajících se hmyzu, označují typické chování zvířat slétat se ve velkých množstvích k věcem, které je přitahují nebo které využívají k životu. V tomto případě, který se týká ptáků, vychází frazeologismy z chování mrchožroutů *вороны/supi*, kteří se slétají ke zdechlině pro potravu. Ani použítá slovesa si zcela neodpovídají.

считать ворон	Chytat lelky
---------------	--------------

Zahálka nebo lenošení se dá v českém i ruském jazyce pojmenovat pomocí frazeologismů s ptáky, liší se jednak ptačím druhem *ворон/lelek* ale i slovesem.

Надуваться как индюк	Naparovat se jako páv
----------------------	-----------------------

V uvedených ekvivalentech jde opět o záměnu komponentu, v tomto případě je to *páv* a *индюк*.

Relativní ekvivalenty v českém a anglickém jazyce

Štěbetají si o tom vrabci na střeše	A little bird told me
-------------------------------------	-----------------------

Výraz označující situaci, kdy *o něčem každý ví*, lze vyjádřit těmito frazeologismy, v českém jazyce je opět konkrétně označen druh ptáka, oblíbený *vrabec*, také sloveso *štěbetat* se používá pouze ve vztahu k ptákům. V anglickém ekvivalentu jsou použita neutrální slova *bird* a *told*. Český frazeologismus je také složen z více komponentů.

Vrána k vráně sedá	Birds of feather flock together
--------------------	---------------------------------

Tento frazeologismus popisuje lidskou vlastnost hledat si za přátele lidi podobného ražení a vlastností jako máme sami. Frazeologismus vychází z pozorování, že každý ptačí druh se houfuje do oddělených hejn, pouze málokteré druhy létají v hejnech smíšených. V českém ekvivalentu se opět vyskytuje konkrétní ptačí druh, zatímco v anglickém je souhrnné *bird*. Odlišnosti jsou také ve slovesech, v českém jazyce *sedat* (původní a rýmovaný výraz: *vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá*), v angličtině *flock together*, což nás opět odkazuje k diferencovaným ptačím hejnům.

Novinářská kachna	Canard
-------------------	--------

Novinářskou kachnou je nazýván článek v novinách či časopisu s neověřenou informací, většinou takové uveřejnění není úmyslné, ale není to pravidlem. Ekvivalent v ruském jazyce je uveden mezi úplnými ekvivalenty.

Rudý jako rak	As red as lobster
---------------	-------------------

Rozdíl je opět ve zvířeti, na které se pro jeho barvu odkazuje, v češtině *rak*, v angličtině *lobster*.

Frazeologické analogy v ruském, českém a anglickém jazyce

Ранняя птичка находит червячка	Ranní ptáče dál doskáče	The early bird catches the worm
--------------------------------	-------------------------	---------------------------------

Strukturou si v tomto případě jsou bližší ruský a anglický frazeologismus, které konkrétně uvadějí výhodu, kterou bude mít ranní ptáče před ostatními - *находит червячка/catches the worm*, což v českém frazeologismu chybí, tam *ptáče* pouze *dál doskáče*. Podobně jako u jiných českých frazeologismů má i zde velký vliv libozvučnost a rým.

Видно птицу по полёту	Podle nosa poznáš kosa	A bird may be known by it's song
-----------------------	------------------------	----------------------------------

Jak poznat člověka podle typických znaků nám radí tento frazeologismus, v ruštině se pták pozná podle *letu*, v angličtině podle toho, jak *zpívá* a v českém jazyce podle *nosa*. Pravděpodobně opět kvůli rýmu se v českém jazyce vyskytuje konkrétní ptačí druh, v tomto případě *kos* místo neutrálního *птица/bird*.

Орёл или решка	Panna nebo orel	Heads or tails
----------------	-----------------	----------------

Druh losování, při kterém se hází mincí, má v každém jazyce odlišné pojmenování podle toho, jaké vyobrazení se na minci nacházelo, komponenty se tedy v jednotlivých jazycích liší. Pouze v anglickém jazyce jsou pro tato pojmenování použita množná čísla.

За деньги и кляча поскачет	Zadarmo ani kuře nehrabe
----------------------------	--------------------------

Každý ekvivalent je odlišný svou stavbou, český je tvořen zápornou větnou konstrukcí a říká, že zadarmo nikdo neudělá ani to, co je pro něj běžné, ruský frazeologismus je tvořen konstrukcí kladnou – pokud zaplatíš, i stará herka si poskočí.

Frazeologické analogy v ruském a českém jazyce

Как два медведя в одной берлоге	Jako dva kohouti na jednom smetišti
---------------------------------	-------------------------------------

Struktura frazeologismu je velice podobná, ale liší se navzájem každou ze svých komponent. Kohouti jsou zaměněni za medvědy, smetiště za brloh, původ je zřejmě opět lidový a vychází z toho, že dva dominantní jedinci se na jednom malém místě nesnesou.

Смотреть как мышь на крупу	Koukat jako sůva z nudlí
----------------------------	--------------------------

Frazeologismů týkající se člověka, který na něco hloupě kouká, existuje v obou jazycích velké množství a ve většině z nich se vyskytují zvířata, jde o úsměvná přirovnání zvířat, která se ocitla v nové nebo nezvyklé situaci. V ruském jazyce existuje ještě například *смотреть как баран на новые ворота*, českých frazeologismů je ještě více *hledět jako tele na nová vrata*, *čučet jako husa do flašky*, *hledět jako vyoraná myš*, *čučet jako péro z gauče*, *čučet jako chleba z tašky*. V různých oblastech se používají různé podoby tohoto frazeologismu.

Рыбак рыбака видит издалека	Vrána k vráně sedá
-----------------------------	--------------------

Jediný excerpovaný ekvivalent, ve kterém se v jednom z ekvivalentů nevyskytuje zvíře. V ruském ekvivalentu se nevyskytuje zvíře, ale člověk – rybář. Lze tedy říci, že lidé se stejnou zálibou se navzájem poznají.

Největší skupina excerpovaných frazeologismů nebyla roztržena podle jednotlivých ptačích druhů, ale byla ponechána v celku. Zatímco v ruském a českém jazyce se ve frazeologismech vyskytují převážně konkrétní ptačí druhy a frazeologické výrazy jsou tak tvořeny se skutečným přihlédnutím k jejich typickému vzhledu nebo chování, v anglickém jazyce je častěji použito souhrnné označení *bird*. Vzhledem k množství ekvivalentů bylo také nalezeno poměrně velké množství úplných ekvivalentů.

2.5 KÚŇ

Významy slova *kůň* v jednotlivých jazycích

Ruský jazyk:

1. крупное непарнокопытное животное сем. лошадиных
2. крупная и нескладная женщина
3. в шахматах: фигура, изображающая конскую голову на высоко изогнутой шее
4. гимнастический снаряд для маховых упражнений и опорных прыжков

Český jazyk:

1. velký jednokopytník původem ze stepi, člověkem ochočený a užívaný k tahu a k jízdě
2. tělocvičné nářadí užívané k přeskokům
3. šachová figura v podobě koňské hlavy, jezdec
4. jednotka výkonu rovná 75 kilogrammetrům za vteřinu (koňská síla)
5. nadávka, zprav. člověku omezenému

Anglický jazyk:

1. a large, solid-hoofed, herbivorous mammal, *Equus caballus*, domesticated since prehistoric times, bred in numerous varieties, and used for carrying or pulling loads and for riding
2. a fully mature male animal of this type; stallion
3. something on which a person rides, sits, or exercises, as if astride the back of such an animal: rocking horse
4. also called trestle a frame or block, with legs, on which something is mounted or supported
5. vaulting horse
6. pommel horse
7. soldiers serving on horseback; cavalry: a thousand horse
8. *Informal.* horsepower
9. *Informal.* a knight in chess
10. *Slang.* an illicit aid to schoolwork, esp. a literal translation of a foreign-language text; pony; crib

11. a mass of rock enclosed within a lode or vein of ore

12. *Slang.* heroin

Stejné významy v ruském, českém a anglickém jazyce

Ve všech třech jazycích má slovo *kůň* tři stejné významy, označuje lichokopytníka ochočeného lidmi a používaného k tahu nebo k jízdě, šachovou figuru a tělocvičné nářadí určené ke gymnastickému cvičení.

Stejné významy v českém a anglickém jazyce

Výraz *kůň* se také používá pro technický termín koňská síla.

Další významy

V ruském jazyce lze tímto slovem označit velkou a nešikovnou ženu.

V českém jazyce se používá jako nadávka pro hloupého člověka.

Nejvíce rozličných významů slova *kůň* nám nabízí anglický jazyk, kromě uvedených významů označuje také podstavec nebo lešení, který něco drží nebo podpírá, tedy to, co u nás nazýváme *koza*. Souhrnně se tak také označují jezdcí na koních, například vojáci kavalerie. Má také hornický význam – označuje kámen, ve kterém se ukrývá kovová žíla. Ve slangové angličtině se tak nazývá doslovný překlad cizojazyčného textu a droga heroin.

Komponent *kůň* ve frazeologismech

Při excerpci frazeologismů s komponentem *kůň* bylo nalezeno 8 ruských, 8 českých a 6 anglických ekvivalentů.

Úplné ekvivalenty ve všech třech jazycích se v našem materiálu nevyskytly.

Úplné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Лошадиная доза	Koňská dávka
Любимый конёк	Oblíbený koníček

Mezi excerpovanými frazeologismy se mi nepodařilo najít takové, které by si odpovídali ve všech třech jazycích, mnohem více takových výrazů je mezi částečnými ekvivalenty. *Лошадиная доза* se používá pro opravdu velkou dávku čehokoliv, zpravidla však bývá používán v souvislosti s medikamenty nebo alkoholem, výraz pochází ze skutečnosti, že například pro uspání tak velkého hospodářského zvířete je potřeba odpovídající velká dávka uspávacího přípravku. V českém jazyce existuje také výraz *porazilo by to vola*.

Výraz *oblíbený koníček*, tedy činnost dělaná čistě pro osobní zálibu je v poslední době v obou jazycích zaměňován přejatým anglickým *hobby*.

Částečné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Темная лошадка	Černý kůň	Dark horse
----------------	-----------	------------

Frazeologismus označující tajného favorita má svůj původ v dostihovém prostředí. Mezi jazyky je různá pouze barva, ruský a anglický jsou stejné, v češtině je kůň *černý*. Ruský jazyk používá v tomto případě zdrobnělinu *лошадка*.

Вкалывать как ломовая лошадь	Dřít jako kůň	To work like an horse
------------------------------	---------------	-----------------------

Kůň byl pro naše předky velice důležitým a užitečným zvířetem, byl používán k velice těžké práci, stahoval dříví z lesa, tahal povozy, používal se ve vojenství. Ve významu přeneseném na člověka označuje tedy člověka, který zastává fyzicky velmi náročnou práci. Nejsilněji to vyjadřuje ruský ekvivalent, ve kterém je nejen zabarvené sloveso *вкалывать*, ale navíc se přirovnání vztahuje ke koni, který tahá v dole těžké vozy s kamením. V českém frazeologismu se také vyskytuje zabarvené sloveso *dřít*, ale anglický výraz už používá neutrální *work*.

Дарёному коню в зубы не смотрят	Darovanému koni na zuby nehleď	Do not look a gift horse in the mouth
---------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

Na věci, kterou jsi dostal, nehledej chyby, tak zhruba by se dal přeložit frazeologismus známý ve všech třech jazycích, podobná je i struktura. Kromě toho, že anglický jazyk má odlišnou stavbu věty než slovanské jazyky, jak jsme už několikrát zmínili, rozdíl je také v tom, kam *koni* nehledět. Zubů se týká jak frazeologismus český, tak ruský, v ruském je však jiná předložková konstrukce *смотреть в зубы* na rozdíl od českého *na zuby*. V anglickém jazyce je místo komponentu *zuby* použito substantivum *in the mouth*.

Коней на переправе не меняют	Neměň koně uprostřed proudu	Do not change horse in midstream
------------------------------	-----------------------------	----------------------------------

Jak ruský, tak český ekvivalent pochází z původního anglického frazeologismu, nevznikl tedy nezávisle na sobě ve všech jazycích, ale byl do nich přeložen a

implementován. Originálu je více podobný český ekvivalent, který má s anglickým stejný slovosled i výrazy. V ruském ekvivalentu je slovosled jiný, sloveso se posunulo na konec výrazu, došlo také k zěměně komponentu *midstream* za slovo s jiným významem *непепрара*. Podobným a více používaným frazeologismem v českém jazyce je *neměň pravidla uprostřed hry*.

Částečné ekvivalenty v ruském a anglickém jazyce

За деньги и кляча поскачет	Money makes the mare go
-------------------------------	-------------------------

Oba tyto frazeologismy by mohly být relativními ekvivalenty českému *zadarmo ani kuře nehrabe*, mezi sebou jsou si však bližší, jako po stránce struktury, tak po stránce komponentů, v obou se vyskytuje *kuň*, respektive *kobyła*, i když v ruském ekvivalentu s negativním nádechem, tedy spíše něco jako česká *herka*. Rozdíl je také ve slovesech, v anglickém výrazu je neutrální *go*, zatímco v ruském *поскачет*.

Částečné ekvivalenty v českém a anglickém jazyce

Koně můžeš dovést k vodě, pít ale musí sám	You can lead a horse to water, but you cannot make him drink
---	--

Další z výrazů, který není v českém jazyce původní, ale byl sem přenesen z anglického jazyka, přesto už se stačil od svého originálu odlišit. Výraz je tvořen dvěma částmi, ta druhá má v anglickém jazyce zápornou konstrukci, v českém však kladnou. Tento frazeologismus se pravděpodobně v mluvené češtině vyskytuje jen velice zřídka.

Relativní ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Драться как петухи	Rvát se jako koně
--------------------	-------------------

Jediným obratem s relativním ekvivalentem v této skupině je výraz *rvát se jako koně*, který je v češtině velmi oblíbený a často používaný. Vznikl pravděpodobně na základě vzájemných soubojů divokých koní, kteří si tímto způsobem upevňují svoji pozici ve skupině. Jemu ekvivalentní ruský výraz *драться как петуху* je založený na analogické vesnické zkušenosti dvou kohoutů na jednom dvorku.

V případě frazeologismů s komponentem *kuň* se nevyskytuje ani jeden případ frazeologického analogu ani bezekvivalentního frazeologismy. Polovina výrazů

má také své ekvivalenty ve všech třech jazycích. Pouze v jediném případě byl komponent *kůň* nahrazen jiným – *немых*.

2.6 RYBA

Významy slova *ryba* v jednotlivých jazycích

Ruský jazyk:

1. позвоночное водное животное с конечностями в виде плавников, дышащее жабрами
2. часть туши (тушки) такого животного, употр. в пищу.
3. вялый, холодный человек
4. созвездие Рыбы

Český jazyk:

1. nižší obratlovci odkázaní životem na vodu, dýchající žábami a mající končetiny přeměněné v ploutve, třída Pisces
2. rybí maso k přípravě jídla
3. ostatní vodní živočichové (i žralok, velryba)
4. jméno dvanáctého souhvězdí zvěřetníku
5. nudný, mdlý člověk
6. nesprávně rozmetaná písmena; tiskové chyby tím vzniklé (polygr.)

Anglický jazyk:

1. any of various cold-blooded, aquatic vertebrates having gills, commonly fins, and typically an elongated body covered with scales: includes three unrelated classes
2. (loosely) any of various other aquatic animals
3. the flesh of fishes used as food
4. constellation - Fishes, Pisces (lat.)
5. *Informal.* a person: an odd fish; a poor fish
6. *Slang.* a new prison inmate

Stejné významy v ruském, českém a anglickém jazyce

Ryby jsou primárně chápány jako nižší vodní živočichové dýchající žábami, kteří mají končetiny přeměněné v ploutve a také jako maso těchto zvířat. Ve vztahu

k člověku je také význam ve všech jazycích stejný – mdlý, nevýrazný, podivínský jedinec. Používá se také k označení souhvězdí zvětrníku.

Stejné významy v českém a anglickém jazyce

Řidčeji se slovo ryba používá také k označení dalších druhů vodních živočichů, kteří však rybami zoologicky nejsou – žraloci, delfini, velryby.

Další významy

Originální význam má slovo ryba v českém jazyce, ve kterém označuje polygrafickou chybu vzniklou písmeny špatně roztříděnými do příhrádek.

V anglickém jazyce se takto označuje nově přichozí vězeň.

Komponent *ryba* ve frazeologismech

Při excerpci frazeologismů s komponentem *ryba* bylo nalezeno 10 ruských, 13 českých a 12 anglických ekvivalentů.

Úplné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Нем как рыба	Němý jako ryba	As mute as a fish
Как рыба в воде	Jako ryba ve vodě	Like a fish to water
Мелкая рыба	Malá ryba	A small fish
Крупная рыба	Velká ryba	A big fish

Úplné ekvivalenty v českém a ruském jazyce

Как рыба на суше	Jako ryba na suchu
------------------	--------------------

Úplné ekvivalenty v českém a anglickém jazyce

Velká ryba v malém rybníce	A big fish in a small pond
Zdravý jako ryba	As healthy as a fish
Studená ryba	A cold fish

Úplných ekvivalentů se mezi frazeologismy našlo poměrně velké množství, po stránce struktury jde o jednoduché výrazy nebo přirovnání, která se vztahují k charakteristickému rybímu chování (*как рыба в воде*) nebo vlastnostem (*нем как рыба*). V přeneseném významu jsou *malou* nebo *velkou rybou* nazývány důležité nebo

naopak nedůležité osoby, studenou rybou zase člověk bez humoru nebo jiskry, suchar. Ve slovanských jazycích bývá ryba také používána k označení zdravého člověka.

Částečné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Как сельди в бочке	Mačkat se jako sardinky	Packed like sardines
--------------------	-------------------------	----------------------

Mezi excerpovanými jednotkami se pouze v jednom případě objevil konkrétní druh ryb. Bližší jsou si ekvivalenty v českém a anglickém jazyce, které si odpovídají jak po stránce struktury, tak po stránce komponentů, v obou případech je použita *sardinka*. Ruský frazeologismus obsahuje jinou rybu a pravděpodobně má původ mezi námořníky, kteří nakládali *sledě* do sudů, které vozili s sebou na výpravy.

Částečné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Холодный как рыба	Studená ryba
-------------------	--------------

Všechny ryby jsou studenokrevné, to znamená, že jejich tělesná teplota je závislá na teplotě okolí, v přeneseném významu se takto označuje osoba studená ne fyziologicky, ale emočně. Zatímco v českém jazyce je možné takto člověka pojmenovat přímo, v ruském se používá přirovnání. Český jazyk má další podobný příměr *studený čumák*.

Částečné ekvivalenty v ruském a anglickém jazyce

Как рыба на суше	Like a fish out of water
------------------	--------------------------

Životním prostředím ryby je voda a bez ní nepřežije. Člověk, o kterém se řekne, že se cítí jako ryba na suchu, je vytržen se svého prostředí, ocitá se v nepříjemné pozici, není ve svém živlu. Rozdíly ve struktuře uvedených ekvivalentů jsou pouze drobné, v českém jazyce je ryba *na suchu*, v anglickém *out of water*.

Částečné ekvivalenty v českém a anglickém jazyce

Ryba smrdí od hlavy	A fish rots from the head down
---------------------	--------------------------------

Původní význam frazeologismu *ryba smrdí od hlavy*, který je stejný i v anglickém jazyce vychází z lidové zkušenosti, ale jeho přenesený význam je v současném světě aktuální. *Rybí hlavou* jsou myšlena jakákoliv důležitá, hlavní nebo vedoucí místa. *Smrad*

je v současnosti nahrazen podvody, korupcí. Odlišnosti mezi jazyky jsou v použitém slovesu, v českém jazyce ryba *smrdí*, v anglickém hnije – *rot*.

Relativní ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Здоров как бык	Zdravý jako ryba
----------------	------------------

Výrazy se liší pouze záměnou komponent, v ruském jazyce se pro zdravého člověka používá slovo *бык*.

Frazeologické analogismy v ruském, českém a anglickém jazyce

Ни рыба ни мясо	Ani ryba ani rak	Neither fish nor fowl
-----------------	------------------	-----------------------

Neither fish nor fowl / ни рыба ни мясо vyjadřuje na základě dvou složek *fish / fowl, рыба / мясо*, že věc, kterou popisuje, není ani to, ani ono. Oběma je to podobné, ale přesně zařadit do určité kategorie nelze.

Bezekvivalentní frazeologismy

Bigger fish to fry	Mít na práci důležitější věci
--------------------	-------------------------------

Bigger fish to fry, doslova *větší ryba na smažení*, je jedním z frazeologismů, pro které nemá čeština frazeologický ekvivalent. Výraz souvisí s předchozími frazeologismy *velká / malá ryba*. Zpravidla nejprve řešíme důležité problémy nebo řešíme problémy důležitých lidí a teprve potom se staráme o zbytek.

V excerpovaných jednotkách se (až na *sardinky*) nevyskytují frazeologismy, které by přímo souvisely s nějakým konkrétním druhem *ryby*, například tak, jak je tomu u frazeologismů s komponenty *ptáci*, uvedených v této práci. Velké množství těchto frazeologismů má také své ekvivalenty ve všech třech jazycích, je zde také velké množství úplných a částečných ekvivalentů, frazeologismy se tedy liší v jednotlivých jazycích jen málo. Pouze šest frazeologismů má své ekvivalenty ve všech třech jazycích, vyskytuje se zde také několik anglických frazeologismů, které mají ekvivalent pouze v českém jazyce.

2.7 KOZA

Významy slova *koza* v jednotlivých jazycích

Ruský jazyk:

1. одомашненный вид козлов
2. самка козла
3. плохая женщина, девушка
4. жест или состояние пальцев кисти руки, когда указательный и мизинец разогнуты, средний и безымянный палец согнуты

Český jazyk:

1. menší přežvýkavec chovaný pro mléko
2. samice zvířat rodu *Capra*
3. podstavec na řezání dříví
4. konstrukce pro sušení sena
5. ochranná konstrukce mostních pilířů proti ledovým krám
6. podstavec z trámů ke stavbě lešení
7. tělocvičné nářadí užívané k přeskokům
8. nadávka ženě

Anglický jazyk:

1. any agile, hollow-horned ruminant of the Old World genus *Capra*, of the family Bovidae, closely related to sheep, usu. native to mountainous regions, and widely distributed in domesticated varieties
2. any of various related animals, as the Rocky Mountain goat
3. constellation - Capricorn
4. a scapegoat or victim
5. a lecherous man

Stejné významy v ruském, českém a anglickém jazyce

Koza označuje malého přežvýkavce s dutými rohy, samici tohoto zvířete a další jeho poddruhy.

Stejné významy v ruském a českém jazyce

Slovo *koza* bývá použito jako nadávka na ženu nebo dívku.

Další významy

V ruském jazyce vyjadřuje slovo koza zvláštní gesto ruky.

V českém jazyce označuje tělocvičné nářadí používané ke gymnastice, podstavce určené k řezání dřeva, sušení sena nebo při stavbě lešení a ledolam.

V anglickém jazyce označuje koza souhvězdí – v českém jazyce kozoroh. Používá se také jako jiné pojmenování pro oběť nebo obětního beránka. Také se tímto slovem označuje chlípňý, oplzlý muž.

Komponent koza ve frazeologismech

Při excerpici frazeologismů s komponentem *koza* bylo nalezeno 5 ruských, 5 českých a 1 anglický ekvivalent.

Úplné ekvivalenty se v našem materiálu nevyskytly.

Částečné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Как корова на льду	Chodí jak koza po ledě
--------------------	------------------------

Legrační chůzi domácích zvířat po zledovatělém povrchu jako frazeologismus jsem našla pouze v ruském a českém jazyce, frazeologismus pravděpodobně opět pochází z vesnického pozorování, mezi ruským a českým výrazem je rozdíl pouze v odlišných komponentech.

Relativní ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Идёт как корове седло	Sluší jak koze čepec
-----------------------	----------------------

Přestože v tomto frazeologismu zůstává zachován úsměvný charakter výrazu, obě jeho podstatná jména jsou zaměněna. Obě části jsou však zaměněna slovy podobnými – *koza za krávu, čepec za sedlo*.

Гонять как собаку	Prohánět jako nadmutou kozu
-------------------	-----------------------------

Opět stejná struktura, ale v každém jazyce je použito jiné zvíře, v českém jazyce je navíc přídavné jméno. *Nadmutá koza* vychází z vesnické zkušenosti - nadmutá (někdy také zdutá) *koza* snědla něco, co neměla a jediným lékem našich předků bylo, pokusit se koze popohnat zažívání pohybem. Jak říká lidové přísloví - *když se koza roznemůže, ani čert jí nepomůže*.

Frazeologické analogy v českém a anglickém jazyce

Пускать козла в огород	Udělat kozla zahradníkem	Set the wolf to mind the sheep
------------------------	--------------------------	--------------------------------

Frazeologické analogy v ruském a českém jazyce

Разбираться в чём как свинья в апельсинах	Rozumět tomu jako koza petrželi
---	---------------------------------

Frazeologické analogy jsou stejné pouze vnitřním smyslem, strukturou i jazykovými prostředky se liší. Přesto jsou však zvířecí komponenty nahrazeny opět zvířetem, třebaže jiným druhem *kozel* a *wolf*, *свинья* a *коза*.

Jediný zástupce anglického ekvivalentu mezi těmito frazeologismy je *set the wolf to mind the sheep*. Tento frazeologismus označuje člověka, který dělá funkci, pro kterou nemá žádné předpoklady nebo ve které napáchá více škody než užitku, pustit tedy *kozla do zahrady* nebo použít *vlka ke hlídání ovcí* vyjadřuje tuto skutečnost velmi dobře.

Takové množství frazeologismů s komponentem *koza* jako se vyskytuje v českém jazyce, nemá ani jeden z ostatních jazyků. V angličtině jsem nenalezla žádný, ve kterém by se *koza* vůbec vyskytovala, byť by to bylo v jiném smyslu. Nebyl nalezen ani jediný případ úplného ekvivalentu. V ruštině existují frazeologismy podobné po stránce významu u struktury, ale místo *kozy* v nich figurují jiná domácí zvířata – *kráva*, *pes*, *prase*.

2.8 VLK

Významy slova *vlk* v jednotlivých jazycích

Ruský jazyk:

1. хищное животное сем. псовых
2. угрюмый, нелюдимый человек
3. снаряд для чистой трёпки и разбивки шерсти (устар.)
4. род злой кожной болезни, похожей на рак (устар.)
5. пойманный с поличным вор, которого водят с позором по селу, надев на него шкуру украденного им животного (устар.)

Český jazyk:

1. psovité šelma šedě (n. šedožlutě) zbarvená, žijící v Evropě, Asii a v Sev. Americe
2. vlčí kožešina
3. zkušený, odvážný člověk; zákeřný, krutý člověk; samotář
4. dětská hračka roztáčená kolem své osy (provázkem, perem) a při otáčení zvučící; vlček
5. opruzenina
6. jalový, bujně rostoucí výhon stromu
7. ostnaté plodenství lopuchu
8. ohořelý, dlouhý knot svíčky

Anglický jazyk:

1. any of several carnivorous mammals of the genus *Canus*, esp. the gray wolf, *Canis lupus*, formerly common throughout the Northern Hemisphere
2. any of several other large canids, as the maned wolf
3. the fur of such an animal
4. any of various unrelated wolflike animals, as the thylacine
5. a cruelly person
6. a man who makes amorous advances to many women

Stejné významy v ruském, českém a anglickém jazyce

Jediné označení stejné ve všech jazycích je označení *vlka* jako savce z rodu psovitých.

Stejné významy v ruském a českém jazyce

V obou jazycích se dá vlk použít jako označení pro člověka samotářského, žijícího v ústraní.

Stejné významy v českém a anglickém jazyce

Kromě přímého označení zvířete, lze slovem vlk označit také jeho kožešinu. V přeneseném významu se také používá pro krutého nebo bezcitného člověka.

Další významy

V ruském jazyce patří další významy slova vlk mezi archaismy – označují pomůcku používanou při česání vlny a druh kožní choroby. Jako krajové označení se používal pro zloděje, přistiženého s lupem, kterého potupně a pro výstrahu vodili po vesnici.

Kromě člověka zlého a samotářského lze slovo vlk použít v českém jazyce také pro označení člověka zkušeného, tohoto významu se používá například ve spojení mořský vlk – tedy zkušený námořník. Vlk nebo vlček je dětská hračka, označovaná také jako káča. Vlkem bývá nazývána opruzenina, nejčastěji v oblasti třísel, používá se také úsloví chytit vlka. Lidově se také říká planému výhonu stromu nebo keře a plodenství lopuchu. Nářečně označuje dlouhý svíčkový knot.

V angličtině se pod pojmem vlk míní nejen psovité šelma, ale i její blízké či vzdáleně příbuzné druhy. Ve významu přeneseném na člověka může označovat muže, který dělá milostné návrhy více ženám.

Komponent *vlk* ve frazeologismech

Při excerpci frazeologismů s komponentem *vlk* bylo nalezeno 5 ruských, 5 českých a 4 anglické ekvivalenty.

Úplné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Голодный как волк	Hladový jako vlk	Hungry as a wolf
Морской волк	Mořský vlk	Sea wolf

Úplných ekvivalentů není mezi frazeologismy s komponentem *vlk* mnoho, první se týká opravdu velkého pocitu hladu, ten druhý je spojen s mořem, tímto výrazem bývali označováni zkušení staří námořníci, toto označení je stále živé, používá se například v dobrodružných knihách pro mládež, například dobrodružná kniha Jacka Londona *Sea-wolf*.

Částečné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Волк в овечьей шкуре	Vlk v rouše beránčím
----------------------	----------------------

Tento frazeologismus pochází z Bible, má tedy ve všech jazycích velice podobnou strukturu. Přestože je v českém pojetí struktura poněkud archaická (*roucho beránčí* v jiném než tomto frazeologismu těžko zaslechneme), stále se v tomto tvaru používá. V žurnalistice se objevují i nové modifikace – *odhodit beránčí roucho* popřípadě i *овца в волчьей шкуре*, je tedy patrné, že tento frazeologický výraz je stále živý a používaný, třebaže v nových tvarech.

Částečné ekvivalenty v ruském a anglickém jazyce

Волк в овечьей шкуре	Wolf in sheep's clothing
----------------------	--------------------------

Jak je psáno výše, tento biblický výrok existuje téměř ve všech jazycích, jeho význam se nemění, odlišnosti existují pouze gramatické a ani ty nejsou příliš velké, v tomto případě jde o pouhou záměnu slov, ruské *шкура* označuje přímo kůži nebo srst, anglické *clothing* se používá spíše pro označení oblečení, bylo by tedy bližší s českým *rouchem*.

Relativní ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

С волками жить – по волчи быть	Who keeps company with the wolf, will learn to howl	Kdo chce s vlky žít, musí s nimi výt
--------------------------------	---	--------------------------------------

Přestože se tyto ekvivalenty liší svou strukturou, mají i stejné znaky – všechny se skládají ze dvou částí, oddělených čárkou, respektive *типе*. První polovina se týká života s vlky, druhá přizpůsobení se tomuto životu, každá část je však utvořena odlišně, v souladu s gramatickými pravidly daného jazyka. V ruském jazyce je navíc použito odlišné sloveso *быть* narozdíl od českého a anglického *výt*, respektive *howl*.

Relativní ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Волчий закон	Zákon vlčí smečky
--------------	-------------------

Zákon silnějšího, také tak by se dal chápat uvedený frazeologismus, který existuje v ruském i českém jazyce, třebaže v mírně upravené podobě.

Frazeologismů s komponentem *vlk* nebylo nalezeno mnoho, ty, které byly excerpovány, jsou si nejméně relativně ekvivalentní, nebyl nalezen žádný analog ani bezekvivalentní frazeologismus. V jednom případě je *vlk* spojen s námořnickým označením, jinak je i ve frazeologismech používán pro označení divokého nespoutaného chování.

2.9 KRYSA, MYŠ

Významy slova *мыш* v jednotlivých jazycích

Ruský jazyk:

1. небольшой грызун, обычно серого цвета, с острой мордочкой и длинным голым хвостом, приносящий вред в хозяйстве

2. устройство координатного ввода информации в компьютер

Český jazyk:

1. drobný hlodavec s dlouhým holým ocáskem a s velkými boltci
2. bezvýznamná, nicotná věc
3. tichý člověk
4. počítačový komponent

Anglický jazyk:

1. any small rodent of the genus
2. a member of the many small rodent and marsupial species resembling such a rodent.
3. a quiet or shy person.
4. an input device that is moved over a pad or other flat surface to produce a corresponding movement of a pointer on a graphical display.
5. hematoma
6. a turn or lashing of spun yarn or small stuff, or a metallic clasp or fastening, uniting the point and shank of a hook to prevent its unhooking or straightening out.
7. a match used in firing guns or casting

Stejný význam v ruském, českém a anglickém jazyce

Myš označuje drobného hlodavce s velkýma ušima. V současné době se tak také nazývá zařízení pro ovládání počítače.

Stejný význam v českém a anglickém jazyce

V obou jazycích existuje pouze jeden stejný význam – označení tichého, stydlivého člověka.

Další významy

V českém jazyce se tímto slovem může označovat bezvýznamnou, malou věc.

Anglický jazyk má pro slovo myš největší počet významů, kromě savců z rodu *Mus*, se tak mohou řidčeji označovat také ostatní hlodavci, ale i vačnatci. V boxu se *myš* říká modřině na oku. Slovo se používá také v námořnictví, znamená svorku určenou k zabezpečení proti vyháknutí nákladu z háku. Je to také označení pro doutnák na starých pistolích.

Významy slova *krysa* v jednotlivých jazycích

Ruský jazyk:

1. небольшое всеядное млекопитающее семейства мышиных (мышей) отряда грызунов
2. ничтожный, неприятный человек
3. вор, крадущий у своих, стукач
4. игрок, который поджидает противника в незаметном, обычно необитаемом месте уровня
5. компьютерная мышь
6. электрический удлинитель с несколькими розетками

Český jazyk:

1. velká dlouhoocasá myš
2. bezcharakterní člověk, záškodník, zrádce

Anglický jazyk:

1. a medium-sized rodent belonging to the genus *Rattus*
2. a term indiscriminately applied to numerous members of several rodent families (e.g. voles and mice) having bodies longer than about 12 cm, or 5 inches
3. a person who is known for betrayal; a scoundrel; a quisling.
4. an informant or snitch
5. a person who routinely spends time at a particular location
6. a wad of shed hair used as part of a hairstyle

Stejný význam v ruském, českém a anglickém jazyci

Kromě stejného zoologického významu – středně velký hlodavec s dlouhým lysým ocasem, má slovo *krysa* v přenesení na člověka negativní význam. Označuje ničemu, zrádce, bezcharakterního člověka nebo udavače.

Další významy

V ruském jazyci se tímto slovem označuje také počítačová myš, prodlužovací elektrický kabel s více zásuvkami. Mezi hráči počítačových her je takto nazýván hráč, který číhá na protivníka v nenápadném, opuštěném místě herní úrovně.

V anglickém jazyce se slovem krysa nazývají také další hlodavci, jejichž délka těla je větší než 12 centimetrů. Používá se také pro slangové pojmenování člověka, který tráví dlouhou dobu na určitém místě – *mall rat* – člověk, který tráví volný čas v obchodních centrech. V kadeřnictví je tak nazýván chomáč vlasů.

Komponent krysa, myš ve frazeologismech

Při excerpci frazeologismů s komponentem *krysa* nebo *myš* bylo nalezeno 5 ruských, 7 českých a 3 anglické ekvivalenty.

Úplné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Бедный как церковная мышь	Chudý jako kostelní myš	Poor as a church mouse
------------------------------	-------------------------	------------------------

Úplné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Сухопутная крыса	Suchozemská krysa
Канцелярская крыса	Kancelářská krysa
Мокрый как мышь	Mokrý jako myš

Úplné ekvivalenty v českém a anglickém jazyce

Tichý jako myška	Quiet as a mouse
------------------	------------------

K úplným frazeologismům, ve kterých se vyskytuje myš, opět patří ty jednodušší, tvořené jen přídatnými a podstatnými jmény. Suchozemská krysa je původně námořnický výraz pro člověka, který se neumí chovat na lodi, nemá s ní ani s mořem žádné zkušenosti, kancelářská krysa označuje úředníka, který je celý den zavřený ve své kanceláři. Jde o výrazy s negativním nádechem. Naproti tomu výrazy se slovem myš jsou neutrální, případně vzbuzují soucit.

Částečný ekvivalent v ruském a českém jazyce

Даже мышь не проскочит	Ani myš neproklouzne
------------------------	----------------------

V tomto případě jde však o drobný rozdíl významu použitého slovesa, české *proklouznout* a ruské *protáhnout se*.

Částečný ekvivalent v českém a anglickém jazyce

Jako krysy, které opouští potápějící se loď	Like a rat deserting a sinking ship
---	-------------------------------------

Další z frazeologismů pocházejících z námořnictví dostal postupem času další přenesený význam - už nejde o obtížné lodní hlodavce, kteří při první známce nebezpečí prchají do útočiště, ale o osoby, které si tímto jednáním zaslouží přezdívku krysy. Rozdíly mezi ekvivalenty jsou jednak v použitém čísle *krysy/rat*, jednak ve stavbě výrazu, v českém frazeologismu je použita vedlejší větná konstrukce, anglický frazeologismus používá konstrukci průběhových sloves.

Frazeologismy v této skupině se od sebe v jednotlivých jazycích liší jen velmi málo, buď jsou to úplné nebo částečné ekvivalenty. Úplných ekvivalentů je více mezi ruským a českým jazykem. Jelikož je slovo krysa ve všech jazycích spojeno s nepříjemnými a zápornými vlastnostmi, odráží se toto pojetí i ve frazeologismech.

2.10 LEV

Významy slova *lev* v jednotlivých jazycích

Ruský jazyk:

1. крупное хищное животное сем. кошачьих с короткой желтоватой шерстью и с длинной гривой у самцов
2. человек высшего света, пользующийся в нём большим успехом
3. зодиакальное созвездие северного полушария неба

Anglický jazyk:

1. a large gregarious predatory feline mammal, *Panthera leo*, of open country in parts of Africa and India, having a tawny yellow coat and, in the male, a shaggy mane
2. a conventionalized lion, the principal beast used as an emblem in heraldry. It has become the national emblem of Great Britain
3. a courageous, strong, or bellicose person
4. a celebrity or idol who attracts much publicity and a large following
5. constellation Leo

Český jazyk:

1. velká africká n. asijská kočkovitá šelma žlutohnědě zbarvená, jejíž samci mají hustou hřívu na hlavě, na krku a na plecích, *Panthera leo*
2. švihák, elegán pohybující se hojně ve společnosti a soustřeďující k sobě pozornost zjevem, vystupováním
3. páté souhvězdí zvěřetníku

Stejný význam v ruském, českém a anglickém jazyce

Lev je velká šelma, žijící v Africe a Asii, samci tohoto zvířete mají na hlavě a krku charakteristickou hřívu. V přeneseném významu označuje úspěšného člověka vyšší společenské úrovně, který na sebe upoutává pozornost, s tím souvisí frazeologismus *lev salónů*. Posledním významem, je pojmenování pátého souhvězdí zvěřetníku.

Další významy

V anglickém jazyce označuje silného, odvážného člověka, s touto vlastností jsou spojeny frazeologismy *statečný jako lev* a *bít se jako lev*. Stylizovaná podoba lva bývá často součástí heraldických znamení, lev je také součástí znaku Velké Británie.

Komponent lev ve frazeologismech

Při excerpci frazeologismů s komponentem *lev* byly nalezeny 4 ruské, 4 české a 2 anglické ekvivalenty.

Úplné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Храбрый как лев	Statečný jako lev	As brave as lion
Львиная доля	Lví podíl	Lion's share

Úplné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Драться как лев	Bít se jako lev
Салонный лев	Lev salónů

Všechny frazeologismy excerptované pro tuto práci lze seřadit tak, že jsou navzájem úplně ekvivalentní, nebyl nalezen ani jeden ekvivalent, který by odpovídat částečně, relativně nebo vůbec. Souvisí s tím pravděpodobně to, jakým způsobem je *lev* v každém jazyce chápán, je spojován s kladnými, vznešenými vlastnostmi a tak je také ve frazeologismech prezentován.

2.11 PRASE

Významy slova *prase* v jednotlivých jazycích

Ruský jazyk:

1. парнокопытное нежвачное животное с крупным телом и короткими ногами
2. домашнее животное такого семейства, разводимое для получения мяса, сала, щетины
3. самка такого животного
4. о том, кто поступает низко, подло, а также (грубо) о грязном человеке, неряхе

Anglický jazyk:

1. any artiodactyl mammal of the African and Eurasian family *Suidae*, esp *Sus scrofa* (domestic pig), typically having a long head with a movable snout, a thick bristle-covered skin, and, in wild species, long curved tusks
2. a domesticated pig
3. a dirty, greedy, or bad-mannered person
4. the meat of swine; pork
5. a slang word for policeman
6. a mass of metal, such as iron, copper, or lead, cast into a simple shape for ease of storing or transportation
7. a mould in which such a mass of metal is formed
8. something that is difficult or unpleasant
9. an automated device propelled through a duct or pipeline to clear impediments or check for faults, leaks, etc

Český jazyk:

1. vepř (chovaný pro maso a sádlo), krmník; prase domácí, rod *Sus*, *Phacochoerus*
2. divoké prase
3. prasák, čuně, odporný, špinavý člověk
4. míč, který zasáhl hořejší kraj sítě a přepadl do soupeřova pole, síťový míč; prasátko

Stejný význam v ruském, českém a anglickém jazyce

Slovo *prase* označuje domestikovaného sudokopytníka chovaného pro maso, i jeho předchůdce, divoké prase. V přeneseném významu je to označení pro špinavého člověka nebo člověka podlého a nevychovaného.

Další významy

V ruském jazyce je slovem *prase* řidčeji označována také samice tohoto zvířete.

V anglickém jazyce je to také označení pro maso takového zvířete – vepřové. Je také slangovým pojmenováním pro policistu a pro obtížnou nebo nepříjemnou věc. Kovové rudy, slisované do forem, vhodnějších k transportu jsou také nazývány *pig*. Také se tak říká zařízení pro kontrolu nebo čištění odpadních trubek.

V českém jazyce je *prase* nebo *prasátko* označení v míčových hrách (volejbal, ping-pong, atd), kdy míč při přechodu přes síť zavadí o její horní konec.

***Prase* ve frazeologismech**

Při excerpci frazeologismů s komponentem *prase* bylo nalezeno 5 ruských, 5 českých a 4 anglické ekvivalenty.

Úplné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Жирный как боров	Tlustý jako prase	Fat as a pig
------------------	-------------------	--------------

Úplné ekvivalenty v ruském a českém jazyce

Грязный как свинья	Špinavý jako prase
--------------------	--------------------

Úplných ekvivalentů se mezi excerpovanými jednotkami nevyskytovalo mnoho, jde opět o jednoduché konstrukce – přídavné jméno, srovnávací spojka a podstatné jméno. Přirovnání je přímo spojeno se vzhledem zvířete – *špinavý/tlustý*

Částečné ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Метать бисер перед свиньями	Házet perly sviním	Cast pearls before swine
-----------------------------	--------------------	--------------------------

Po stránce struktury jsou si v tomto případě podobnější ekvivalent ruský a anglický, jsou tvořeny stejně, mají i stejný slovosled. *Бисер* je starý ruský výraz pro perlu, takže i zde si slova odpovídají, rozdíl je pouze v čísle podstatných jmen – v ruském frazeologismu *бисер* – jednotné číslo, *свиньи* – množné, v angličtině *pearls* –

množné, *swine* – jednotné. V českém frazeologismu jsou obě podstatná jména v množném čísle a na rozdíl od ruského a anglického zde chybí předložka.

Купать ко́та в мешке	Koupit zajíce v pytli	Buy pig in poke
----------------------	-----------------------	-----------------

Stavba všech tří ekvivalentů je stejná, je však zajímavé, že v každém jazyce je v pytli jiné zvíře *kom/zajíc/pig*.

Relativní ekvivalenty v ruském, českém a anglickém jazyce

Пить до поросячьего визга	Být opilý jako prase	Drunks skunk
---------------------------	----------------------	--------------

Snad v každém jazyce je opilost nebo opilý člověk spojován s nějakým zvířetem, ve slovanských jazycích je to *prase*. Český frazeologismus je pouhé přirovnání opilého k *praseti*, v ruštině má frazeologismus naprosto jinou strukturu, nevyskytuje se zde přirovnání. Na vznik anglického výrazu měla pravděpodobně větší vliv zvuková stránka a rýmování výrazu než chování *tchoře*, které by se dalo k opilému přirovnat.

Protože ani význam slova *prase* není v jednotlivých jazycích pozitivní, nedá se očekávat, že by frazeologismy s tímto zvířetem mohly být vnímány jako kladné, v českém jazyce je univerzální nadávkou. Vyskytuje se nejen v českých frazeologismech, ale i v ruských a řidčeji i v anglických.

Závěr

Ve své práci jsem se zabývala ruskými, anglickými a českými frazeologismy, jejich srovnáním a analýzou.

Práce je rozdělená do několika částí, první část obsahuje vymezení základních pojmů a klasifikaci frazeologismů podle různých kritérií.

Pro praktickou část bylo třeba frazeologické jednotky rozdělit do skupin podle zvířat, které se v nich vyskytují. V těch skupinách, ve kterých se vyskytuje konkrétní zvířecí druh (*kočka, pes*) jsou také uvedeny přenesené významy tohoto slova, které se v jazyce běžně používají. Primárními zdroji pro sběr materiálu byly slovníky uvedené v seznamu použité literatury. Pro práci bylo excerpováno 438 jednotek, z toho 156 ruských, 100 anglických a 182 českých. Kvůli rozsahu práce bylo nutné omezit se pouze na vybrané skupiny frazeologismů, pro práci byly vybrány frazeologismy s komponenty *pes, kočka, ptáci, kůň, ryby, koza, krysa, myš, vlk, lev a prase*, celkem je to 269 ekvivalentů – 93 ruských, 109 českých a 67 anglických. Kompletní soubor excerpovaných jednotek je uveden v příloze.

Rozřazené frazeologismy byly dále roztříděny do skupin podle míry ekvivalence v daných jazycích. Větší pozornost byla věnována těm frazeologismům, které nemají stejný ani podobný ekvivalent, tedy frazeologickým analogům a bezekvivalentním frazeologismům. Bylo zjištěno, že více podobné jsou si ekvivalenty slovanských jazyků, tady českého a ruského jazyka. V českých frazeologismech se také vyskytují rýmované frazeologismy. Jiný rýmovaný frazeologismus se vyskytl pouze jeden a to v anglickém jazyce. Nejvíce bezekvivalentních frazeologismů se vyskytlo, jak jsme předpokládali, v anglickém jazyce.

Po praktické části následuje závěr, který obsahuje shrnutí práce, resume v ruském jazyce a anotace.

Cílem práce bylo shromáždění, porovnání a analýza ruských, anglických a českých zoonymních frazeologismů. Kvůli srovnávání dvou slovanských a jednoho germánského jazyka nebylo toto porovnávání mnohdy snadné. Vzhledem k tomu, že český a ruský jazyk pochází ze stejného prajazyka – praslovanštiny a mají tedy částečně stejný frazeologický fond, je logické, že nejvíce stejných nebo podobných ekvivalentů se nachází právě v těchto jazycích. Mezi excerpovanými obraty se naopak v angličtině nacházelo nejvíce bezekvivalentních frazeologismů.

РЕЗЮМЕ

Темой моей бакалаврской работы являются *зоонимические фразеологизмы*. В рамках моей работы я должна была выписать все фразеологические единицы, в которые входят компоненты с животными. Собранные фразеологизмы должно было разделить сначала по видам животных а затем по их эквивалентности.

Моя работа состоит из двух глав. Первая глава является теоретической, где описано основное понятие фразеологии, как самостоятельной научной дисциплины, и признаки основной фразеологической единицы (фразеологического оборота), ее характеристика, классификация и т. д. Вторая глава касается практической части части.

В первой главе пять разделов. В первом разделе названным «Фразеология» дана основная информация о фразеологии. Фразеология как самостоятельная дисциплина возникла в половине XX века, ее основоположником является швейцарский лингвист Х. Баллы. С русской фразеологией связан лингвист В. В. Виноградов, который считается основоположником русской фразеологии. В чешской лингвистике большое значение имеет книга Франтишека Чермака.

Второй раздел «Основные термины фразеологии» касается основных терминов фразеологии в русском, чешском и английском языках и разного понятия термина фразеология. Здесь указаны дефиниции фразеологизма на русском, чешском и английском языках и разделение фразеологизмов по системе Виноградова - фразеологическая единица, фразеологический оборот и фразеологическое сочетание. Также рассмотрим разницу между терминами идиом и фразем.

Третий раздел «Признаки фразеологизмов» касается характерных признаков фразеологизмов – устойчивости, экспрессивности производимости, непроницаемости и семантической целостности. Также здесь говорим о сравнении.

Четвертый раздел посвящен классификации фразеологизмов по разным критериям. Для нашей работы самой важной классификацией является классификация по типу эквивалентности. По типу эквивалентности можно фразеологизмы разделить на:

- **Полные эквиваленты** – такие эквиваленты имеют идентичную структуру, образную основу и значение. Эти единицы имеют также одинаковое функционально-стилистическое воздействие, например - *как рыба на суше – jako ryba na suchu*
- **Частичные эквиваленты** – у таких фразеологических единиц та же самая семантика и внутренняя форма, но отличаются они по синонимическим компонентам. Они имеют большее или меньшее количество компонентов, иную структуру или степень употребляемости или грамматические различия данного языка. Эти эквиваленты имеют одинаковый или близкий образ. Например - *глуп как баран – hloupy jako osel*
- **Относительные эквиваленты** – это фразеологизмы с частичной заменой образности при тождестве семантики. Образы фразеологизмов различаются, но остаются логически сопоставимые. Например - *лучше синица в руках, чем журавль в небе – lepší vrabec v hrsti než holub na střeše*
- **Фразеологические аналоги** – фразеологизмы, которые имеют разную образность, близкую или достаточно различную структуру, но общее значение и стилистическую тональность. Например - *разбираться в чём как свинья в апельсинах – rozumět tomu jako koza petrželi.*
- **Безэквивалентные фразеологизмы** – такие фразеологизмы являются собственно национальными. Они не только своей образностью, но и обозначаемыми реалиями привязаны к конкретному языку. Например - *собаку съест*

Следующей классификацией – классификация русских фразеологизмов по их происхождению. Шанский разделил фразеологизмы на исконно русские, заимствованные обороты, фразеологические кальки и полукальки.

Пятый раздел касается отношений фразеологии к другим дисциплинам, истории, литературе, музыке или психологии.

В последней части рассматриваем зоонимические фразеологизмы.

Вторая глава моей работы – практическая. В практической части мы разделили выписанные фразеологизмы в группы по их принадлежности к разным видам животных. Большинство выписанных фразеологических единиц касается домашних животных - *собака, кошка*, но появилось также много фразеологизмов с дикими животными - *волк, лиса* и также с экзотическими животными.

Эксерпция, анализ и поиск значений фразеологизмов для работы меня очень заинтересовало. Это с собой привлекало необходимость постоянно сосредоточиться и искать информации в книгах и на чужоязычных интернет-сайтах. Для эксерпции фразеологических единиц было использовано большое количество словарей, но самыми полезными я считаю *Česko-ruský frazeologický slovník* (В. Мокиенко, А. Вурм), *Rusko-český frazeologický slovník* (Л. Степанова) и *Большой англо-русский фразеологический словарь* (А. Б. Кунин). Для объяснения значения фразеологизмов использовались также интернет-сайты – фразеологические и толковые словари доступные он-лайн. Для английского языка - thefreedictionary.com, для чешского - ssjc.ujc.cas.cz и для русского - folklor.academic.ru и vedu.ru.

Так как в рамках дипломной работы позволено написать только ограниченное число страниц, надо было из эксерпованных фразеологических единиц выбрать только часть, но полный состав указан в приложении. В практическую часть работы мы включили фразеологизмы с зоонимами *собака, кошка, птицы, лошадь, рыба, коза, волк, крыса, мышь, лев и свинья*.

Фразеологизмов с названием *собака* находится в практической части 39, *кошка* – 31, названия всех *птиц* мы соединили в одну большую группу, так как в английских фразеологизмах (в отличии от русского и чешского языка) не существуют специфические виды *птиц*. „*Птичья*“ группа самая крупная, в её состав входит 78 фразеологических единиц. Фразеологизмов, использующих *лошадь*, находится в работе 22, *рыба* – 35, другая общественная группа, *коза* – 11, *волк* – 14, *крыса* и *мышь* – 15, *лев* – 10 и *свинья* – 14 единиц. В приложении ещё находятся фразеологические обороты с коровой – 21, овцой и бараном - 16, слоном - 11, обезьяной - 9, лисой - 6, кроликом – 4 и ослом - 6. Интересно то, что ни в России, ни в Чехии, ни в Англии не живут животные, как например, обезьяна или слон, но во фразеологизмах их используют. Вышеуказанные группы

зоонимических фразеологизмов мы потом ещё распределили по типам их взаимной эквивалентности и расставили в таблички.

Каждая глава практической части занимается одним зоонимическим фразеологизмом. Она состоит из списка значений данного названия животных в русском, английском и чешском языках, потому что название каждого животного в течении веков получило также новые другие значения. Затем следует табличка с фразеологизмами по их эквивалентности. У каждой группы мы также сделали семантический анализ и с него в конце главы заключили вывод. Много отличий вызывает другая грамматическая структура, это касается прежде всего английского языка и другого порядка слов в этом языке.

В данных единицах мы также стремились найти что-то общее. Фразеологизмы с названием *собаки* во всех языках имеют негативное значение, характеризуют неправильную жизнь, плохие жизненные условия, самое слово собака обозначает злого, грубого человека. И например *кошка* обозначает женщину, и красивую и льстивую. Между кошачьими фразеологизмами также находятся такие английские обороты, которые не имеют эквивалентов ни в русском, ни в чешском языках.

Мы также заметили, что названия животных в чешском и русском языках часто означают ругательное слово – *prase, vůl, kráva, osel, koza*. В английском языке в таком неприятном значении животные существуют по меньшей мере.

У некоторых оборотов есть большое количество эквивалентов, у некоторых меньше, но в общем можно сказать, что большинство фразеологизмов было бы понятно в каждом из трёх анализированных языков. Но более идентичные фразеологизмы существуют между чешским и русским языками, это логично, так как русский и чешский языки имеют общий „праязык“ и также подобный фразеологический фонд.

PRAMENY A LITERATURA

BIBLIOGRAFIE:

1. BACHMANNOVÁ, Jarmila. Jak se to řekne jinde: česká přísloví a jejich jinojazyčné protějšky. 1. vyd. V Praze: Knižní klub, 2007. ISBN 978-80-242-1878-6
2. BOČÁNKOVÁ, M., KALINA, M., Česko-anglický frazeologický slovník. Ekopress, 2004. ISBN 80-86119-73-4
3. ČERMÁK, F. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná*. Czech and general phraseology. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0
4. GLANVILLE, P. aj. *Encyklopedie jazyků Evropy*. 1. Vydání. Praha: Volvox Globator, 2002. ISBN 80-7207-450-4
5. HUDDLESTON, R., PULLUM G. K. *The Cambridge grammar of the english language*. 4. vydání. Cambridge University Press, 2002. ISBN 0-521-43146-0
6. KROULÍK, B., KROULÍKOVÁ, B. *Anglicko-český slovník idiomů*. Praha: Svoboda – Libertas, 1993. ISBN 80-205-0234-3
7. KUFNEROVÁ, Z. aj. *Překládání a čeština*. 1. Vydání. Praha: H & H, 1994. ISBN 80-85787-14-8
8. MARTINKOVÁ, M., *Rusko-český slovník frazeologický*. Praha: SPN, 1953.
9. MOKIENKO, V., STĚPANOVA, L. *Ruská frazeologie pro Čechy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1916-9
10. MOKIENKO, V., WURM, A. *Česko-ruský frazeologický slovník*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0406-09
11. STĚPANOVA, L. *Rusko-český frazeologický slovník*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN 978-80-244-1750-9
12. STĚPANOVA, L. *Česká a ruská frazeologie Diachronní aspekty*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0795-7
13. TRÁVNÍČEK, F. aj. *Kniha o překládání*. 1. Vydání. Praha: Nakladatelství Československo-sovětského institutu, 1953.

14. VYCHODILOVÁ, Z. *Введение в теорию перевода для русистов*. 1. Vydání. Olomouc: vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3417-9
15. ŽVÁČEK, D. *Úvod do teorie překladu (pro rusisty)*. 2. Vydání. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. ISBN 80-7067-814-3

16. БИРИХ, А., МОКИЕНКО, В., СТЕПАНОВА, Л. *Словарь фразеологических синонимов русского языка*. Ростов-на-Дону: издательство «Феникс», 1997. ISBN 5-85880-401-2.
17. ВИНОГРАДОВ, В. В., *Избранные труды. Лексикология и лексикография*. Наука, 1977
18. КОЗЛОВА, Т. *Идеографический словарь русских фразеологизмов с названиями животных*. Москва: издательство «Дело и сервис», 2001. ISBN 5-8018-0112-X.
19. КУНИН, А. Б., *Большой англо-русский фразеологический словарь*. Москва: Русский язык, 1984.
20. МОКИЕНКО, В., СТЕПАНОВА, Л., *Фразеология для чехов*, Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. ISBN 80-7067-505-5
21. ШАНСКИЙ, Н. М., *Фразеология современного русского языка*. Санкт-Петербург: Специальная литература, 1996. ISBN 5-7571-0038-9

INTERNETOVÉ ZDROJE:

1. Black cat - <http://www.bbc.co.uk/news/uk-england-shropshire-15336622>
2. Collins English Dictionary - <http://www.thefreedictionary.com>
3. Je to pro kočku - <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2768>
4. Mokrý jako myš - http://www.rozhlas.cz/olomouc/okenko/_zprava/jazykove-byt-mokry-jako-mys--254780
5. Novinářská kachna - <http://behensky.blog.respekt.ihned.cz/c1-46061740-jak-se-pece-novinarska-kachna>
6. První vlaštovka - <http://procproto.cz/historie/umite-chytit-stestenu-za-pacesy-aneb-netlaci-vas-nekde-bota/>
7. Rain cats and dogs - <http://www.phrases.org.uk/meanings/raining%20cats%20and%20dogs.html>

8. Ryba a host - http://www.pbs.org/benfranklin/13_wit_franklin.html
9. Slovník spisovného jazyka českého - <http://ssjc.ujc.cas.cz>
10. Словарь народной фразеологии - <http://folklor.academic.ru>
11. Толковый словарь русского языка - <http://www.vedu.ru>
12. Фразеологический словарь русского литературного языка -
<http://phraseology.academic.ru>

ПРÍЛОНА

Frazeologismy rozdělené podle druhů zvířat

Pes

	as sick as a dog	cítit se pod psa
жить как кошка с собакой	like cat and dog	jsou na sebe jako psi a kočky
	teach an old dog new tricks	učit psa novým kouskům
жить как кошка с собакой	to fight like cats and dogs	být na sebe jako kočky a psi
собачья погода		psí počasí
побить собаку любая палка годится	it is easy to find a stick to beat a dog	kdo chce psa bít, hůl si najde
собачий холод	beastly cold	zima jako v psinci
дрожать как заячий хвост		třást se jako ratlík
собачья жизнь	dog's life	psí život
	one can not teach an old dog new tricks	starého psa novým kouskům nenaučíš
устать как бобик	dog-tired	být utahaný jako pes/kotě
облизываться как кот на сметану		olizovat se jako mlsný kocour
мухи дохнут от скуки		chcípnuť tu pes
выглядеть как побитый пёс		vypadat jako spráskaný pes
как пёс бездомный		opuštěný jako pes
вот где собака зарыта		v tom je zakopaný pes
сдохнуть как бездомная собака		chcípnuť jako opuštěný pes
предан как собака	loyal dog	věrný pes
собаку из дома не выгонят		psa by ven nevyhnal
	nervous as a cat	nervózní jako pes

Kočka

жить как кошка с собакой	like cat and dog	jsou na sebe jako psi a kočky
	put the cat among the pigeons	vypustit kočku mezi holuby
жить как кошка с собакой	to fight like cats and dogs	být na sebe jako kočky a psi
ночью все кошки серы	all cats are grey at night	potmě je každá kočka černá
без кота мышам раздолье	when the cat is away, the mice will play	když jsou kočky pryč, myši mají pré
	at night all cats are grey	potmě je každá kočka černá
	cat among the pidgeon	kočka mezi holuby
устать как бобик	dog-tired	být utahaný jako pes/kotě
игра в кошки-мышки	play cat and mouse	hra na kočku a myš
кошачий концерт		jako když táhá kočku za ocas
облизываться как кот на сметану		olizovat se jako mlsný kocour

чёрная кошка дорогу перебежала		černá kočka přeběhla přes cestu
слепой как крот		slepý jako kotě
писать как курица лапой		drápat jako kocour
нужен как рыбе зонтик		je to pro kočku

Ptáci

	a little bird told me	štěbetají si o tom vrabci na střeše
рыбак рыбака видит издалека	birds of a feather flock together	vrána k vráně sedá
с высоты птичьего полета	bird's-eye view	ptačí perspektiva
	as wise as an owl	moudrý jako sova
ранняя птичка находит червячка	the early bird catches the worm	ranní ptáče dál doskáče
лучше воробей в руке, чем петух на крыше	a sparrow in the hand is better than a cock on the roof	lepší vrabec v hrsti než holub na střeše
с высоты птичьего полёта	bird's eye perspective	ptačí perspektiva
белая ворона	white crow	bílá vrána
гадкий утёнок	ugly duckling	ošklivé kačátko
ворон ворону глаз не выклюет	a raven will not peck another raven's eye	vrána vráně oči nevyklove
важный как павлин	as proud as a peacock	pyšný jako páv
есть, как комарик; клевать, как птичка	eat like a bird	jíst jako vrabec
орёл или решка	heads or tails	panna nebo orel
за деньги и кляча поскачет	money makes the mare go	zadarmo ani kuře nehraje
одна ласточка весны не делает	one swallow does not make a summer	jedna vlaštovka jaro nedělá
ложиться с курами и вставать с петухами	go to bed with the lamb and rise with the lark	chodit spát se slepicemi a vstávat se skřivanem
видно птицу по полету	a bird may be known by it's song	podle nosa poznáš kosa
белая ворона	a white crow	bílá vrána
миловаться как голубки		cukrovat jako holubičky
ранняя птичка находит червячка	early bird catches the worm	ranní ptáče dál doskáče
	proud as peacock	pyšný jako páv
	swansong	labutí píseň
ночная бабочка	night owl	noční sova
глядеть как баран на новые ворота		hledět jako tele na nová vrata
есть как воробышек		jí jako vrabec
чёрный как ворон		černý jako uhel, saze

считать ворон		chytat lelky, koukat po vejrech
набрасываться на кого как вороны на падаль		slétat se jako supi
идти гуськом		jít husím pochodem
красный как индюк		rudý jako krocan
надуваться как индюк		naparovat se jako páv
ложиться с курами		chodit spát se slepicemi
как мокрая курица		jako zmoklá slepice
первая ласточка		první vlaštovka
как два медведя в одной берлоге		jako dva kohouti na jednom smetišti
куриные мозги		slepičí mozečky
смотреть как мышь на крупу		kouká jako sůva z nudlí
лебединая песня		labutí píseň
гонять собак		chytat lelky
газетная утка		novinářská kachna
подсадная утка		volavka

Kůň

дарёному коню в зубы не смотрят	do not look a gift horse in the mouth	darovanému koni na zuby nehleď
темная лошадка	dark horse	černý kůň, nečekaný favorit
работать как вол	to work like an ox	dřít jako kůň
работать как вол		dřít jako kůň/mezek
коней на переправе не меняют	do not change horses in midstream	nepřeprahej koně uprostřed proudu
	you can lead a horse to water, but you can not make him drink	koně můžeš dovést k vodě, ale pít už musí sám
крутиться как бобик		dřít jako kůň
лошадиная доза		koňská dávka
любимый конёк		oblíbený koníček, hobby
драться как петухи		rvát se jako koně
подсадная утка		volavka, bílý kůň
работать как вол	to work like an ox	pracovat jako kůň

Ryba

ни рыба ни мясо	neither fish nor fowl	ani ryba ani rak
как рыба на суше	like a fish out of water	jako ryba na suchu
быть нем как рыба	mute as a fish	mlčet jako ryba
	like a duck to water	jako ryba ve vodě
здоров как бык		zdravý jako rybička

мелкая рыба	a small fish	malá ryba, někdo nevýznamný
крупная рыба	big fish	velká ryba
как сельди в бочке	packed like sardines	mačkat se jako sardinky
нем как рыба	as mute as fish	němý jako ryba
здоров как бык		zdráv jako ryba
как рыба в воде		jako ryba ve vodě
как рыба на песке		jako ryba na suchu
	a big fish in a small pond	velká ryba v malém rybníce
	healthy as horse	zdravý jako rybička
чувствовать себя как рыба в воде		cítit se jako ryba ve vodě
чувствовать себя как рыба на песке		být jako kapr na suchu
набито как сельдей в бочке		namačkaní jako sardinky
	a fish rots from the head down	ryba smrdí od hlavy
холодный как рыба	cold fish	studený čumák

Нмыз

хлопотливый как пчёлка	as busy as bee	pilný jako včelička
не будите спящую собаку	let sleeping dogs lie	neš'ourat do vosího hnízda
	stir up a hornet's nest	píchat do vosího hnízda
делать из мухи слона	make a mountain out of a molehill	dělat z komára velblouda
делать из мухи слона	make an elephant out of a fly	dělat z komára velblouda
как собак нерезанных		je tam lidí jako blech
он ползёт как улитка		vleče se jako hlemýžď
	busy as a beaver	pracovitý jako včelka
	like a moth to flame	slétají se jako můry ke světlu
набрасываться на кого как вороны на падаль		slétat se jako supi
впадать в телячий восторг		být šťastný jako blecha
дразнить гусей		píchat do vosího hnízda
как мухи на мёд		jako vosy na med

Koza

	set the wolf to mind the sheep	udělat kozla zahradníkem
драть кого как сидорову козу		bít koho jak financ kozu
ему это идёт как корове седло		sluší mu to jako koze čepec
гонять кого как собаку		prohánět koho jako nadmutou kozu

как корова на льду		chodí jako koza po ledě
идёт как на корове седло		sluší mu to jako koze čepec
разбираться в чём как свинья в апельсинах		rozumět tomu jako koza petrželi

Vlk

волк в овечьей шкуре	wolf in sheep's clothing	vlk v rouše beránčím
голодный как волк	as hungry as a wolf	mít hlad jako vlk
	if you fly with the crows, you get shot with the crows	kdo chce s vlky žít, musí s nimi výt
морской волк		mořský vlk
волчий закон		vlčí zákon, vlčí morálka
голодный как волк		hladový jako vlk
с волками жить – по волчьи выть	Who keeps company with the wolf, will learn to howl	kdo chce s vlky žít, musí s nimi výt

Krysa, myš

	like a rat deserting a sinking ship	krysy opouští potápějící se loď
канцелярская крыса		kancelářská krysa
сухопутная крыса		suchozemská krysa
бедный как церковная крыса	as poor as a church mouse	chudý jako kostelní myš
	quiet as a mouse	tichý jako myška
	as quiet as mouse	tichý jako myška
без кота мышам раздолье	when the cat is away, the mice will play	když jsou kočky pryč, myši mají prě
игра в кошки-мышки	play cat and mouse	hra na kočku a myš
бедный как церковная крыса		chudý jako kostelní myš
промокнуть как мышь		být mokrý jako myš
даже мышь не проскочит		ani myška neproklouzne
как мышь затаиться		být potichu jako myška

Lev

храбрый как лев	as brave as lion	statečný jako lev
львиная доля		lví podíl
драться как лев		bít se jako lev
салонный лев		lev salonů

Prase

метать бисер перед свиньями	cast pearls before swine	házet perly sviním
жирный как боров	as fat as a pig	tlustý jako prase
пить до поросычьего бизга	as drunk as skunk	být opilý jako prase
грязный как поросёнок, свинья		špinavý jako prase
купать кота в мешке	buy pig in poke	kupovat zajíce v pytli

Kráva, tele, býk

бред сивой кобылы, бред собачий		kravina
дойная корова		dojná kráva
как корова жевала		jako vytažené krávé z huby
глядеть как баран на новые ворота		hledět jako tele na nová vrata
божья коровка		boží hovádko
золотой телец	golden calf	zlaté tele
сильный как бык	strong as an ox	silný jako býk
	a red rag to a bull	jako červený hadr na býka
взять быка за рога	take the bull by the horns	popadnout býka za rohy

Ovce, beran

как овечка	like a lamb	jako ovečka
	count sheep	počítat ovečky
баранья башка		skopová hlava
заблудшая овечка		zbloudilá ovce
паршивая овца		prašivá ovce
идти как стадо баранов		jít jako stádo ovcí
упрямый как осел	stubborn as a mule	tvrdohlavý jako beran

Slon

слон в посудной лавке	behave like a bull in a china shop	být jako slon v porcelánu
	like a bull in china shop	jako slon v porcelánu
	memory like an elephant	mít paměť jako slon
ноги как у слона		nohy jako slon
топать как слон		dupat jako slon

Opice

хитрый как обезьяна	as tricky as a monkey	vychytralý jako opice
	monkey see, monkey do	opičit se
быть под мухой		mít opici, být opilý
ловкий как обезьяна		mrštný jako opice

Liška

	sly as a fox	mazaný jako liška
продувная бестия, шельма		liška podšitá, liška mazaná
всяк кулик свое болото хвалит		každá liška svůj ocas chválí

Králík

подопытный кролик		pokusný králík
курам на смех		pro srandu králíkům

Osel

упрямый как осел	as obstinate as a mule	tvrdohlavý jako osel
глуп как пробка	as stupid as donkey	hloupý jako osel

ANOTACE

Jméno a příjmení: Kateřina Obořilová

Fakulta a katedra: Filozofická fakulta, katedra rusistiky

Vedoucí diplomové práce: Prof. Ludmila Stěpanova, Csc.

Rok obhajoby: 2014

Název práce: Ruské, anglické a české zoonymní frazeologismy

Název práce v angličtině: Russian, english and czech zoonymics idioms

Práce popisuje frazeologismy ruského, anglického a českého jazyka, které obsahují názvy zvířat. V teoretické části je objasněn základ z oblasti frazeologie a překladu. V praktické části jsou excerповané frazeologismy seřazené do skupin podle druhů zvířat a podle typu ekvivalentnosti. Příloha obsahuje přehled 438 frazeologismů, seřazených dle druhů zvířat. Frazeologické jednotky byly vyexcerповány z různých slovníků (frazeologických, výkladových aj.) a internetových zdrojů.

This thesis is interested in zoonymics idioms from russian, english and czech. It consists of two parts: theoretical and practical. There are three chapters in theoretical part, which are focused on phraseology, classification of idioms and translation. Practical part is focused on the analysis of collected material, classification into groups and their subsequent characterization. There are the results of analysis in conclusion. There are enclosed 438 idioms in russian, english and czech languages.

Klíčová slova: Frazeologie, frazeologická jednotka, ekvivalent, překlad, zoonymní frazeologismus

Počet znaků: 92265

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 21

Jazyk práce: Český jazyk